

ΕΛΕΥΘΕΡΑ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΕΠΙΣΗΜΟ ΟΡΓΑΝΟ ΤΩΝ ΜΑΙΩΝ-ΜΑΙΕΥΤΩΝ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΙΟΥΛΙΟΣ - ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ - ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ

'00

Β' ΠΕΡΙΟΔΟΣ
ΤΟΜΟΣ 5ος • ΤΕΥΧΟΣ 3ο

ΕΝΤΥΠΟ ΚΛΕΙΣΤΟ. Αρ. Άδειας Κ.Δ.Α. 962/95
Αρ. Παπιά 2 - 115 21 Αθήνα, Τηλ.: 64.65.691 (fax)

ΝΕΑ Μωρομάντπλα

Pampers
Sensitive

Η απαλή φροντίδα για το ευαίσθητο δέρμα

Τα νέα μωρομάντπλα Pampers Sensitive, με νέα προστατευτική λωσιόν, είναι ειδικά σχεδιασμένα για μωρά με ευαίσθητο δέρμα. Κλινικές έρευνες αποδεικνύουν την εξαιρετη συμβατότητά τους με το δέρμα, καθώς και την απαλότητά τους στο δέρμα των νεογέννητων και των μωρών με ατοπική δερματίτιδα. Επίσης, κλινικά τεστ αποδεικνύουν ότι είναι τόσο απαλά όσο το νερό. Γι' αυτό, τα νέα μωρομάντπλα Pampers Sensitive αποτελούν την εξέλιξη στη βρεφική φροντίδα.

ADEL / SAATCHI & SAATCHI

ΚΛΙΝΙΚΑ ΑΠΟΔΕΔΕΙΓΜΕΝΗ ΑΠΑΛΟΤΗΤΑ
ΓΙΑ ΜΩΡΑ ΜΕ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟ ΔΕΡΜΑ

1. Να γίνεται αναφορά στο Εθνικό Σύστημα Υγείας ως ξεχωριστός κλάδος “Μαιευτική” και όχι ως γενικός όρος “Νοσηλευτική Υπηρεσία”, “Επαγγέλματα Υγείας” ή “Παραϊατρικά Επαγγέλματα” κλπ.

2. Να εκφράζεται η πολιτική βούληση μέσα από το Εθνικό Σύστημα Υγείας για τη δυνατότητα που έχουν η Μαία και ο Μαιευτής να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους στη μητέρα και το παιδί, στην πρόληψη και προαγωγή της υγείας και τη Δημόσια Υγεία με την ευρύτερη έννοια, όπως ορίζονται αναλυτικά μέσα από τα επαγγελματικά τους δικαιώματα.

3. Στο Εθνικό Σύστημα Υγείας να γίνεται αναφορά στο επάγγελμα της Μαίας και του Μαιευτή και όχι ασαφώς γενική αναφορά “Νοσηλευτική”, “Παραϊατρικά” ή γενικώς “Επαγγέλματα Υγείας”, που σύμφωνα με τη Διακήρυξη του Μονάχου (Ιούνιος 2000) η κυβέρνηση όχι μόνο θα βοηθά, αλλά και θα εξαλείφει τα εμπόδια που υπάρχουν στην άσκηση των καθηκόντων της Μαίας και του Μαιευτή.

Ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δοθεί στην Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας. Η Μαία μπορεί να παίξει σημαντικό ρόλο για καλύτερες και οικονομικότερες υπηρεσίες Υγείας, όπως αυτό συμβαίνει στην Ολλανδία, Γαλλία, Αγγλία, Φιλανδία, Σουηδία κ.α. και γι’ αυτή την αναφορά μας έχουμε επιστημονικές μελέτες.

Συγκεκριμένες προτάσεις:

1. Να αυξηθούν τα Κέντρα Μητέρας-Παιδιού στο ΙΚΑ, όπου εργάζονται 1.100 Μαίες, ουσιαστικά εκτός αντικειμένου, αφού τα Κέντρα Μητέρας-Παιδιού είναι ελάχιστα και ακόμα λιγότερες οι Μαίες που εργάζονται σ’ αυτά (δεν υπερβαίνουν τις 100).

2. Στα Κέντρα Υγείας οι Μαίες να έχουν την ευθύνη για την παρακολούθηση της φυσιολογικής εγκυμοσύνης, την προετοιμασία των γονέων, το φυσιολογικό τοκετό και την παρακολούθηση της λεχώιδας και του νεογέννητου. Τοκετός στο σπίτι, στο Μαιευτήριο ή στο Κέντρο Υγείας, σε συνεργασία με το Μαιευτήριο ή Μαιευτικό Τμήμα νοσοκομείου για περιστατικά υψηλού κινδύνου, όπως ο νόμος και οι Ευρωπαϊκές κατευθυντήριες οδηγίες ορίζουν.

3. Να δημιουργηθούν Κέντρα Υγείας αστικού τύπου, για αποκέντρωση από τα Νοσοκομεία-Μαιευτήρια, ώστε να γίνεται διαλογή των περιστατικών που χρήζουν νοσοκομειακής φροντίδας. Συμμετοχή στην ανάπτυξη προγραμμάτων πρόληψης του γυναικολογικού καρκίνου (τεστ Παπανικολάου) και ψηλάφησης μαστού. Ενημέρωση του πληθυσμού στην κοινότητα μέσω των υπηρεσιών Οικογενειακού Προγραμματισμού, για αντισύλληψη και ενημέρωση για τα σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα. Ενημέρωση στα σχολεία για την εφηβική ηλικία, ιδιαίτερα των κοριτσιών, για την αναπαραγωγική λειτουργία και την πρόληψη ανεπιθύμητης εγκυμοσύνης στην εφηβεία, που τα ποσοστά στην Ελλάδα είναι υψηλά.

4. Στη Δευτεροβάθμια Φροντίδα Υγείας, στα Μαιευτήρια ή Μαιευτικά-Γυναικολογικά Τμήματα: Οι οργανισμοί λειτουργίας των μονάδων να αποδέχονται τη Μαία και το Μαιευτή να ασκούν τα κατοχυρωμένα επαγγελματικά τους δικαιώματα. Με πολιτική βούληση ο φυσιολογικός τοκετός να είναι ευθνη της Μαίας, όπως συμβαίνει στις υπόλοιπες Ευρωπαϊκές χώρες. Στην Ολλανδία, το 32% των τοκετών γίνονται στο σπίτι, ενώ όλοι οι φυσιολογικοί τοκετοί στα νοσοκομεία γίνονται από τη Μαία. Γίνεται μεγάλη οικονομία και καλύτερες υπηρεσίες υγείας, γιατί ελαχιστοποιείται η χρήση της ταιρικής τεχνολογίας και παρεμβατισμού, μειώνονται οι καισαρικές τομές (το ποσοστό στην Ολλανδία κυμαίνεται στο 9%, ενώ στην Ελλάδα ξεπερνά το 35%, που είναι και το υψηλότερο στην Ευρωπαϊκή Ένωση). Επίσης, εξαλείφεται ο παράνομος χρηματισμός και η χρησιμοποίηση του κρατικού χώρου για ιδιωτική πελατεία, εις βάρος της υγείας μητέρας-παιδιού και της εθνικής οικονομίας.

Το κόστος τοκετού στην Ελλάδα είναι δεκαπλάσιο στον ιδιωτικό φορέα και περίπου 2,5 φορές πάνω στο δημόσιο απ' ότι στις άλλες Ευρωπαϊκές χώρες, μη συμπεριλαμβανομένου του παράνομου χρηματισμού.

Είναι γνωστό πως οι στατιστικές της περιγεννητικής φροντίδας είναι καθοριστικές για το επίπεδο επιτυχίας του Συστήματος Υγείας, φανερώνουν την ποιότητα παροχής υπηρεσιών, μειώνουν σοβαρά το γενικό κόστος στη χρηματοδότηση του Συστήματος Υγείας και προάγουν τη Δημόσια Υγεία. Οι 5.000 Μαίες πρέπει να δώσουν αναφορά στο κράτος για τις υπηρεσίες που μπορούν και πρέπει να προσφέρουν, εφόσον θα έχουν τη στήριξη της πολιτείας για την άσκηση των καθηκόντων τους.

Η έλλειψη ενημέρωσης για τους μελλοντικούς γονείς έχει αντίκτυπο στον τρόπο που γίνεται χρήση των υπηρεσιών υγείας. Ακόμα, αυτό το εξειδικευμένο δυναμικό μπορεί να προσφέρει τις υπηρεσίες του και μέσα από τις «Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις» (NGO'S), μέσα και έξω από τον Ελλαδικό χώρο, ιδιαίτερα στο χώρο των Βαλκανίων, κάτι που γίνεται από άλλες χώρες, που βρίσκονται πολλά μίλια μακριά.

Με τιμή

Για το Δ.Σ.

Η Πρόεδρος

Η Γραμματέας

ΕΛΕΝΗ ΣΑΜΑΡΙΤΑΚΗ

ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΔΑΛΙΑΝΗ

8ο ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΜΑΙΩΝ-ΜΑΙΕΥΤΩΝ

Ελένη Σαμαριτάκη, Μαία, Πρόεδρος του Σ.Ε.Μ.Α., Καθηγήτρια Εφαρμογών ΤΕΙ Αθήνας, Master "Public Health".

Τρεις μήνες μετά, δεν απέφυγα τον πειρασμό να επιχειρήσω μια όσο περισσότερο αντικειμενική κριτική. Η συμμετοχή των Μαιών-Μαιευτών στο Συνέδριο δεν ήταν η αναμενόμενη, περίπου 1 στους 10. Πραγματικά, περιμέναμε μεγαλύτερη συμμετοχή για τους εξής λόγους:

Το 8ο Πανελλήνιο Συνέδριο έγινε με καθυστέρηση από το προηγούμενο, που ήταν περισσότερη από τρία χρόνια και θεωρούσαμε δεδομένο το ενδιαφέρον των συναδέλφων για μια τέτοια συνάντηση.

Το θέμα του Συνεδρίου ήταν διαφορετικό από όλα τα προηγούμενα και αυτό γιατί η εκτίμησή μας ήταν ότι αυτά τα θέματα πρέπει να μας προβληματίζουν, σε μια εποχή που το επάγγελμά μας βάλλεται από πολλές πλευρές και επιβάλλεται η συσπείρωσή μας.

Για πρώτη φορά επιχειρήσαμε να στηριχθούμε στις δικές μας δυνάμεις, χωρίς τα δεκανίκια όσων πιστεύουν πως πρέπει να είμαστε εξαρτημένοι.

Τολμήσαμε να οργανώσουμε το Συνέδριό μας μόνοι μας, χωρίς τη συμμετοχή ανάλογου Γραφείου Οργάνωσης Συνεδρίων, που για να ανταπεξέλθουμε στο υψηλό κοστολόγιό του θα υποχρεωνόμασταν να ενδώσουμε σε εταιρείες γάλακτος και φαρμάκων, γεγονός που έρχεται σε αντίθεση με τις θέσεις μας και τη δεοντολογία μας.

Αυτοί ήταν οι λόγοι για τους οποίους περιμέναμε τη μεγαλύτερη συμμετοχή συναδέλφων, ενώ κρίνουμε ότι είναι απαραίτητο να τους συνοδεύσουμε με μερικές επεξηγήσεις:

Για την αργοπορία του 8ου Πανελληνίου Συνεδρίου από το προηγούμενο, συνέβαλαν γεγονότα, που μετέθεσαν την πραγματοποίησή του για ένα χρόνο μετά. Πιστεύουμε, όμως, πως δεν έχουμε πολλές δυνατότητες να κάνουμε Πανελλήνιο Συνέδριο σε λιγότερο από 2 1/2 χρόνια, γιατί δεν πρέπει να συμπίπτει με το Διεθνές, αλλά και γιατί απαιτείται κόπος και οικονομικό κόστος..

Η συμμετοχή έπρεπε να είναι μεγαλύτερη, αλλά, ευτυχώς, είχαμε την πρόνοια να έχουμε ανάμεσά μας σπουδαστές των ΤΕΙ Μαιευτικής Αθηνών και Θεσσαλονίκης και θεωρούμε πως μακροπρόθεσμα το όφελος θα είναι σημαντικό, γιατί όπως σχολίασαν οι ίδιοι οι σπουδαστές, μόρεσαν από νωρίς να πάρουν μια πραγματική εικόνα των προβλημάτων που αντιμετωπίζουμε στην άσκηση του επαγγέλματός μας, αλλά και στον τομέα της εκπαίδευσης.

Το θέμα του Συνεδρίου ήταν κυρίως δική μου πρόταση, η οποία συνάντησε πολλές αντιδράσεις που ακόμη δεν μπορώ να κατανοήσω. Ακούστηκαν διάφορες απόψεις, όπως λ.χ. δεν χρειάζεται να συζητούμε για ηθική και δεοντολογία, όταν εμείς ουσιαστικά εξακολουθούμε να είμαστε πιστοί στις ηθικές ανθρώπινες αξίες όσον αφορά την άσκηση του επαγγέλματός μας, με αποτέλεσμα να μην έχουμε να φοβηθούμε τίποτε και κανένα.

Στηριζόμενη στη διεθνή βιβλιογραφία και στην προσωπική μου εμπειρία, στο σημείο αυτό χρειάζεται να σας πω πως υπάρχουν μεταπτυχιακές σπουδές στο

εξωτερικό, που είναι βασισμένες σε τέτοια θέματα. Σε ό,τι αφορά το θέμα ότι το Συνέδριο αυτό έγινε από μαιές και μαιευτές, δηλαδή από εμάς για εμάς, πιστεύουμε πως πέτυχε, γιατί η πλειοψηφία των συνέδρων προερχόταν από την επαρχία, που περιμένει από την πρωτεύουσα να προσπαθήσει και να πετύχει ό,τι η νομοθεσία προβλέπει για την άσκηση του επαγγέλματός μας.

Επίσης, οφείλουμε να πούμε ότι η συνέντευξη Τύπου που δώσαμε μια εβδομάδα πριν το Συνέδριο, είχε σημαντικό αντίκτυπο και σε πολλές ημερήσιες εφημερίδες γράφτηκαν οι απόψεις του κλάδου μας, που προβλημάτισαν την πολιτική ηγεσία του Υπουργείου Υγείας. Στη συνέχεια υπήρξε μια συνεργασία με το Υπουργείο και το Σύλλογό μας ενόψει της αναβάθμισης του ΕΣΥ και έχουμε καταθέσει εγγράφως τις προτάσεις μας, που εναρμονίζονται με τα πορίσματα του Συνεδρίου.

Το Συνέδριο αυτό πέτυχε στο στόχο του να ενεργοποιήσει τις μαιές και τους μαιευτές, που ενδιαφέρονται και αγωνιούν για την πορεία του επαγγέλματος. Είναι ανάγκη να κάνουμε την αυτοκροτική μας και να μην ψάχνουμε τις ευθύνες στους άλλους. Η διαπίστωση ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των συναδέλφων έχουν επαγγελματικά αλλοτριωθεί είναι ένα θέμα για συζήτηση στη συνάντηση της Liaison Committee το Σεπτέμβριο, στην Αμβέρσα του Βελγίου. Πρέπει να αντιληφθούμε πως τη μεγαλύτερη ευθύνη την έχουμε εμείς, αφού η νομοθεσία και τα επαγγελματικά μας δικαιώματα είναι αυτά ακριβώς που χρειάζονται για να είμαστε στην πράξη μαιές-μαιευτές.

Στο Σύλλογο της Αθήνας παίρνουμε ποικίλα μηνύματα, τηλεφωνικά αλλά και γραπτά. Λυπάμαι, αλλά πιστεύω πως όταν γίναμε μαιές γνωρίζαμε ότι οι ώρες και οι

όροι εργασίας είναι σκληροί. Σχεδόν, όλα τα παράπονα προέρχονται από μαιές που θέλουν μόνο πρωινό ωράριο ή δεν τους δίνουν υπερωρία, αν κάνουν κάποια επίσκεψη κατ' οίκον. Οι σχέσεις με τους διευθυντές των Κέντρων Υγείας δεν είναι οι καλύτερες. Όταν παρεμβαίνουμε, συχνά μας απαντούν ότι δεν βλέπουν πουθενά το έργο της μαιάς.

Συνάδελφοι, αν δεν γίνουμε απαραίτητοι στο χώρο της δουλειάς μας και στην κοινότητα που εργαζόμαστε, πολύ φοβάμαι πως κανένας διευθυντής δεν θα μας στηρίξει, γιατί γι' αυτόν το πρόβλημα είναι να λειτουργήσει η Μονάδα Υγείας που διευθύνει. Ασφαλώς και δεν είναι τόσο απλά τα πράγματα, αφού σε κάποιες περιπτώσεις οι διευθυντές απασχολούν τις μαιές σε αλλότρια καθήκοντα.

Δεν πρέπει να υποτιμούμε τους ορκισμένους εχθρούς μας, που δεν είναι μόνο κάποιοι γιατροί μαιευτήρες, αλλά και νοσηλεύτριες, που, ειλικρινά, μου είναι αδιανόητο να σκεφθώ τί κερδίζουν πολεμώντας τις μαιές. Το 2000 εξακολουθούν να πιπιλίζουν την καραμέλα, πως πρέπει να γίνουμε νοσηλεύτριες Μαιευτικής-Γυναικολογίας. Είναι αντιδεοντολογική άποψη. Σας αναφέρω, πως σε βιβλίο Δεοντολογίας που διδάσκεται στα ΤΕΙ, δεν υπάρχει η λέξη "Μαία". Σε περισσότερες από τις 250 σελίδες του βιβλίου γίνεται αναφορά στην έγκυο, τη μητέρα, το παιδί, την έκτρωση, τον Οικογενειακό Προγραμματισμό, χωρίς να υπάρχει ούτε μια λέξη "Μαία" από τη νοσηλεύτρια που το έχει γράψει. Τον τελευταίο καιρό συνέβησαν κάποια γεγονότα, που αποδεικνύουν ότι υπάρχει ένας ανοιχτός πόλεμος εναντίον του κλάδου μας. Κατ' εξακολούθηση αλώνεται ο χώρος εργασίας των μαιών από μη μαιές, με κίνδυνο να αλλοιωθεί η φυσιογνωμία του επαγγέλματος. Δυστυχώς, στην ιστορία αυτή εμπλέκονται και μαιές,

που παρά το ότι αριθμητικά είναι ελάχιστα, όμως είναι αρκετές για να προσξενούν μεγάλη ζημιά στις προσπάθειές μας. Πιθανόν να θεωρήσετε ότι δεν είναι σωστό να αφήνουμε υπονοούμενα και κενά. Για την ώρα, όμως, είναι ανάγκη να γίνει έτσι, αλλά αργότερα θα πρέπει να ζητηθούν ευθύνες.

Για πρώτη φορά, μετά από πολλά χρόνια, το Υπουργείο Υγείας διατηρεί μια επικοινωνία μαζί μας και περιμένουμε μια συνεργασία, δεδομένου ότι έχουμε έγκαιρα υποβάλει τις προτάσεις μας. Για όλα αυτά, που μας απασχολούν, χρειάζεται να είμαστε ενωμένοι, να έχουμε ίδιο κώδικα επικοινωνίας και ίδιες προτεραιότητες. Αυτό προϋποθέτει, ως ελάχιστη συμμετοχή, να είμαστε συνεπείς στις υποχρεώσεις μας στο Σύλλογο που ανήκουμε. Εί-

ναι ντροπή να υπάρχουν συνάδελφοι, που έχουν να ανανεώσουν την ταυτότητα του Συλλόγου για πολλά χρόνια, ενώ γνωρίζουν ότι ο Σύλλογος έχει το δικαίωμα να αναστείλει την άδεια άσκησης επαγγέλματος, αν η ταυτότητα δεν είναι ανανεωμένη. Η ετήσια συνδρομή είναι 4 φορές λιγότερη από ότι σε άλλους Συλλόγους. Χρειαζόμαστε να έχουμε συνέπεια στις υποχρεώσεις μας και να σεβόμαστε τους συναδέλφους που είναι συνεπείς. Ελπίζουμε σε διάλογο μαζί σας, ώστε συλλογικά να προχωρήσουμε σε τρόπους επανδραστηριοποίησης. Είναι θετικό ότι τώρα που ανήκουμε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, δεν πρέπει να βρισκόμαστε σε δεύτερη ή τρίτη ταχύτητα σε σχέση με τους συναδέλφους μας της Ευρώπης. Οι Γαλλίδες συνάδελφοι κατόρθωσαν με

Η Πρόεδρος του Σ.Ε.Μ.Α. κ. Ελένη Σαμαριτάκη τονίζει χαρακτηριστικά: "Έχουμε χρέος να κρατήσουμε την ταυτότητά μας ως Μαιές. Πιστεύω πως και θέλουμε και μπορούμε!".

νόμο του κράτους, ώστε η κάθε έγκυος να κάνει την πρώτη επίσκεψη στη μαία, διαφορετικά θα έχει πρόβλημα με το ασφαλιστικό της δικαίωμα. Αυτό όπως αντιλαμβάνεσθε δίνει τη δυνατότητα και στη γυναίκα και στη μαία να ξεκινήσουν μια συνεργασία από την αρχή.

Πριν μερικούς μήνες εγκρίθηκε το αίτημα των Γαλλίδων μαιών να έχουν την ευθύνη των εγκύων μικρού αλλά και υψηλού κινδύνου, σε συνεργασία με Δευτεροβάθμια Φροντίδα Υγείας. Αυτά είναι στοιχεία ενθάρρυνσης για μας και χρειάζεται να συνειδητοποιήσουμε ότι μπορούμε να προχωρήσουμε μπροστά. Όσοι μας εμποδίζουν, πρέπει να καταλάβουν πως υπηρετούμε τους πολίτες που ζητούν τις υπηρεσίες μας και όχι όσους θεωρούν ότι είμαστε το μέσο για να κερδοσκοπήσουν. Πρέπει να σταματήσει να χρησιμοποιείται ο χώρος του Εθνικού Συστήματος Υγείας για κερδοσκοπία. Είμαστε συνεργαζόμενοι και όχι υπηρέτες.

Επειδή στην πλειοψηφία μας είμαστε γυναίκες, συχνά αναφέρονται περιστατικά οχλήσεων στο χώρο εργασίας, όπως περιπτώσεις στις οποίες εμείς οι ίδιες αφήνουμε περιθώριο για σχόλια και κουτσομπολιά. Ας σταθούμε στο ύψος μας τιμώντας ένα τόσο ωραίο κοινωνικό και ανθρωπιστικό επάγγελμα. Να μην αφήνουμε τις γνώσεις και την πείρα μας να κακοποιείται από συνεργάτες, που δεν σέβονται την εργασία μας.

Αλλά και στο χώρο της εκπαίδευσης τα πράγματα δεν είναι ευχάριστα. Ο χώρος της εκπαίδευσης των μαιών και μαιευτών αλώνεται συστηματικά, κατά παράβαση της κείμενης νομοθεσίας "Περί Μαιευτικού Επαγγέλματος και Κατευθυντηρίων Οδηγιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης".

Όλα αυτά θα βρουν το σωστό δρόμο τους, αλλά χρειάζεται να είμαστε ενωμένοι για να πετύχουμε τους στόχους μας.

Σε λίγα χρόνια θα έχουμε αρκετές μαιές και μαιευτές με μεταπτυχιακά, ώστε να καλύψουμε όλη την εκπαίδευσή μας, χωρίς να χρειαζόμαστε παρά ελάχιστους ειδικούς. Ασφαλώς, γνωρίζετε το πρόβλημα με το γιατρό που κάλυψε θέση δική μας, νοσηλευτική και για το λόγο αυτό έχουμε προσφύγει στη Δικαιοσύνη. Δυστυχώς, υπάρχουν ελάχιστες επίορκες μαιές, που στήριξαν αυτή τη διαδικασία και συνεχίζουν και σε χειρότερες εξελίξεις. Δεν θα σταθούμε σ' αυτό. Θα προχωρήσουμε και θα κερδίσουμε. Χρειάζεται συσπείρωση. Η συγκυρία είναι ενθαρρυντική, αφού ο νυν Υπουργός Υγείας στοχεύει σε καλές λύσεις στο χώρο της υγείας. Όμως και εδώ χρειάζεται επαγρύπνηση, γιατί ακόμα στο Υπουργείο δεν έχει τοποθετηθεί μαία, που να εκπροσωπεί τον κλάδο και να είναι κατάλληλο και αποδεκτό πρόσωπο. Νομίζω ότι είναι θέμα χρόνου και θα γίνει.

Είμαι αισιόδοξη, γιατί ένα ποσοστό νέων συναδέλφων, κυρίως από την ελληνική περιφέρεια, στέκεται ψηλά και προσπαθεί. Από μας εξαρτάται να τα καταφέρουμε. Οι συνάδελφοι του ιδιωτικού τομέα πρέπει να ξέρουν ότι είμαστε στο πλευρό τους και ότι οι ιδιωτικές επιχειρήσεις που εργάζονται –και μάλιστα σκληρά– υπόκεινται στον έλεγχο του κράτους και δεν μπορούν οι εργοδότες να ποντάρουν στην ευκολία που έχουν να προσλαμβάνουν και να απολύουν προσωπικό. Ο χώρος της υγείας είναι ευαίσθητος και πρέπει να δουλεύουμε με τη συνείδησή μας και όχι με το οικονομικό συμφέρον. Χρειαζόμαστε την ηθική ικανοποίηση ότι ασκούμε το επάγγελμα που σπουδάσαμε και ότι φαίνεται το έργο, που προσφέρουμε στη μητέρα και το παιδί.

ΕΛΕΝΗ ΣΑΜΑΡΙΤΑΚΗ

Πρόεδρος του Σ.Ε.Μ.Α.

Ο Αριστοτέλης και εμείς

Με τον τίτλο “Ο Αριστοτέλης και εμείς”, που ήταν το θέμα της εναρκτήριας ομιλίας του Καθηγητή Μαιευτικής-Γυναικολογίας του Α.Π.Θ. κ. Νίκου Παπανικολάου, άρχισαν οι εργασίες του 8ου Πανελληνίου Συνεδρίου Μαιών-Μαιευτών. Ο Σ.Ε.Μ.Α. πήρε την πρωτοβουλία να απευθυνθεί στην Πρυτανεία του Α.Π.Θ. με την παρακάτω επιστολή του, το περιεχόμενο της οποίας αποτελεί πρόταση γενικότερα προς την Πολιτεία.

*Προς την Πρυτανεία
του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης*

Από τις 2 έως τις 4 Ιουνίου του 2000 πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα το 8ο Πανελλήνιο Συνέδριο Μαιών-Μαιευτών. Ήταν η πρώτη φορά που ο Σύλλογός μας αποφάσισε το Συνέδριο αυτό να έχει ως θέμα του κάτι διαφορετικό από τα προηγούμενα.

Το θέμα του Συνεδρίου μας ήταν: **“Φιλοσοφία, Δεοντολογία και Νομοθεσία στην άσκηση του μαιευτικού επαγγέλματος στην Ελλάδα και τον Κόσμο”**.

Στην αφίσα του Συνεδρίου κυριαρχούσε η μορφή του πατέρα της Φιλοσοφίας Αριστοτέλη. Ενώ πριν την πραγματοποίηση του Συνεδρίου υπήρχαν συζητήσεις και αντιρρήσεις και για την επιλογή του θέματος και για την εικαστική παρουσίαση της αφίσας, με την έναρξη του Συνεδρίου τα πράγματα άλλαξαν.

Ο Ομότιμος Καθηγητής Μαιευτικής-Γυναικολογίας του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Νίκος Παπανικολάου, καθήλωσε τους 500 συνέδρους Μαίες-Μαιευτές με την ομιλία του για τον Αριστοτέλη και τη γέννηση του ανθρώπου. Συνέδεσε τη φιλοσοφία με τις ηθικές ανθρώπινες αξίες, τονίζοντας την ανάγκη που έχουν οι άνθρωποι, που εμπλέκονται στη διαδικασία της γέννησης, να γνωρίζουν το μέγεθος των ηθικών αξιών, που είναι απαραίτητες στον ευαίσθητο χώρο της αναπαραγωγής, για την υγεία της μητέρας, του παιδιού και της κοινωνίας γενικότερα. Σ' αυτό το τελετουργικό, που μας άγγιξε όλους, γεννήθηκε η ιδέα να ζητήσουμε από Εσάς να μας πείτε, γιατί δεν υπάρχει Σχολή Φιλοσοφίας με μόνη την εντριβή στο έργο και τη φιλοσοφία του Αριστοτέλη. Δηλαδή, γιατί δεν υπάρχει μια Διεθνής Σχολή Φιλοσοφίας “Ο Αριστοτέλης”, ως βασική πανεπιστημιακή παιδεία, αλλά και ως μεταπτυχιακός τίτλος σπουδών.

Παρακαλούμε να είσαστε επιεικείς στο θάρρος μας να Σας προτείνουμε κάτι τέτοιο, που δεν σημαίνει ότι και το Πανεπιστήμιό Σας δεν έχει σκεφθεί ανάλογα. Προσωπικά, Σας αναφέρω κάτι πολύ ενδιαφέρον. Στο Πανεπιστήμιο του Μάαστριχτ, στην Ολλανδία, εδώ και 20 χρόνια η εκπαίδευση γίνεται με τη μέθοδο “Problem

based learning”, που βασίζεται στη θεωρία και τη φιλοσοφία του Αριστοτέλη. Είναι μια μέθοδος, ένα σύστημα εκπαίδευσης, που ο σπουδαστής είναι το κύριο πρόσωπο στη διδασκαλία και όχι ο καθηγητής. Θα είμαι ευτυχής, αν μου ζητήσετε να παρουσιάσω στους φοιτητές Σας τη μέθοδο που εκπαιδεύτηκα η ίδια, όταν έκανα Master Public Health.

Κύριε Πρύτανη,

Ο Καθηγητής Νίκος Παπανικολάου μάς εμπνέει γι' αυτές τις σκέψεις και μας ενθαρρύνει να προσπαθούμε. Εμείς ελπίζουμε στο δικό Σας ενδιαφέρον.

Με τιμή

ΕΛΕΝΗ ΣΑΜΑΡΙΤΑΚΗ

Πρόεδρος Σ.Ε.Μ.Α.* & Πρόεδρος Οργανωτικής Επιτροπής του Συνεδρίου

*Ο Σ.Ε.Μ.Α. (Σύλλογος Επιστημόνων Μαιών-Μαιευτών Αθηνών) είναι ΝΠΔΔ και εκπροσωπεί νόμιμα την Ελλάδα στην Ι.С.М. (Διεθνής Συνομοσπονδία Μαιών).

Φωτογραφία από την εναρκτήρια ομιλία του Συνεδρίου μας, τη στιγμή που ο Καθηγητής κ. Νίκος Παπανικολάου αναφέρεται με χαρακτηριστικό και πολύ γλαφυρό τρόπο (φαίνεται, άλλωστε, από τη γελαστή έκφραση της Προέδρου της Οργανωτικής Επιτροπής κ. Ελένης Σαμαριτάκη) στις άριστες σχέσεις του με τις Μαιές και το επάγγελμά τους.

Μητρικός Θηλασμός Νέα απ' όλο τον Κόσμο

Η Παγκόσμια Εβδομάδα Μητρικού Θηλασμού, που γιορτάζεται κάθε χρόνο στην Ελλάδα από 1-7 Νοεμβρίου, οργανώνεται από την WABA (World Alliance for Breastfeeding Action) και υποστηρίζεται από την Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας, από την UNICEF, από κυβερνήσεις κρατών και από άλλους διεθνείς οργανισμούς, που ασχολούνται με την υγεία και τη διατροφή του παιδιού. Κάθε χρόνο ορίζεται ειδικό θέμα για τον εορτασμό. Το φετινό θέμα είναι:

“Μητρικός Θηλασμός: Είναι δικαίωμά σου!”

Σεξουαλικότητα και Μητρικός Θηλασμός

Επιμέλεια: Δρ **Θέμις Ζάχου**, Παιδίατρος-Νεογνολόγος.

Σουλτάνα Γιουβατζόγλου, Μαία.

Αν εξετάσουμε τη φυσιολογική ενήλικη γυναίκα σε σχέση με την εμμηνορρυσία, την εγκυμοσύνη, τον τοκετό και τη γαλακτοφορία, θα παρατηρήσουμε ότι όλα αυτά τα γεγονότα επηρεάζονται

από την αλληλεπίδραση των ίδιων ορμονών, όχι μόνο των οιστρογόνων, της προγεστερόνης, της τεστοστερόνης, της FSH και της LH, αλλά και της ωκυτοκίνης και της προλακτίνης. Είναι γνω-

στό ότι ο μαστός αντιδρά σ' όλες αυτές τις φάσεις, δηλ. διογκώνεται κατά την έμμηνο ρύση, την εγκυμοσύνη, πριν τον οργασμό και κατά τη γαλακτοφορία. Στις φάσεις αυτές αντιδρούν και οι θηλές. Επιπλέον, η μήτρα συσπάται κατά τον τοκετό, τον οργασμό και τη γαλακτοφορία. Η θερμοκρασία του σώματος αυξάνεται στη διάρκεια της ωοθυλακιωρρηξίας, του τοκετού, του οργασμού και της γαλακτοφορίας.

Όπως είναι γνωστό, στην ωκυτοκίνη οφείλεται το αντανάκλαστικό ροής γάλακτος. Τα επίπεδα της ωκυτοκίνης αυξάνουν επίσης στον οργασμό και στον τοκετό και η ωκυτοκίνη προκαλεί στη μήτρα συσπάσεις και ερεθισμό στις θηλές.

Οι Νιούτον και Νιούτον αναφέρουν άλλες ομοιότητες σε γυναίκες στη διάρκεια αυτών των γεγονότων, συμπεριλαμβανομένης και της αισθητικής αντίληψης και των συναισθηματικών αντιδράσεων. Ακολουθούν ψυχοσωματικές ομοιότητες μεταξύ γαλακτοφορίας και συνουσίας:

1. Συσπάσεις της μήτρας.
2. Ερεθισμός των θηλών.
3. Διόγκωση των μαστών.
4. Τα συναισθήματα επιφέρουν μεταβολές του δέρματος (αγγειοδιαστολή και άνοδο της θερμοκρασίας).
5. Μπορεί να σημειωθεί ανακλαστική έκκριση γάλακτος.
6. Τα συναισθήματα μπορεί να είναι στενά συνδεδεμένα. Θετική τοποθέτηση προς τη σεξουαλικότητα, μπορεί να σχετίζεται με θετική τοποθέτηση προς το θηλασμό (και αντίστροφα).

Δεδομένων των βιολογικών και ορμονικών ομοιοτήτων της γαλακτοφορίας με τα άλλα γεγονότα του σεξουαλικού

κύκλου της ενήλικης γυναίκας, δεν είναι απορίας άξιο, που ορισμένες γυναίκες σε κάποιες περιπτώσεις βιώνουν μια μορφή σεξουαλικής απόλαυσης κατά το θηλασμό. Αυτό έχει αναφερθεί από τους Μάστερς και Τζόνσον, σε μελέτη που έγινε σε 111 γυναίκες που γέννησαν –από τις οποίες μόνον 24 θήλασαν– όπου σε μερικές περιπτώσεις παρατηρήθηκε σεξουαλική διέγερση κατά το θηλασμό. Το πόσο συχνά συμβαίνει αυτό το γεγονός δεν είναι γνωστό, πάντως, πιστεύεται ότι δεν είναι ασυνήθιστο. Οι μητέρες που θηλάζουν πρέπει να νιώθουν κάποιες ενοχές σχετικά μ' αυτή την εμπειρία, γι' αυτό και δεν την αναφέρουν. Σε μερικές περιπτώσεις πιστεύεται ότι αυτές οι ενοχές οδηγούν σε πρόωρο απογαλακτισμό.

Για μερικές γυναίκες ο μαστός είναι πολύ ερωτογενής. Οι μαλάξεις του μαστού στη διάρκεια της γαλακτοφορίας, τόσο από τη μητέρα όσο και από το βρέφος, μπορούν κάτω από ευνοϊκές αλλά μη προμελετημένες συνθήκες να προκαλέσουν ερεθισμό.

Σαφώς, η πλειοψηφία των γυναικών, που απολαμβάνουν το θηλασμό, δεν έχουν αισθήματα ούτε αντιδράσεις στη διέγερση του μαστού, που θα μπορούσαν να εκληφθούν ως σεξουαλική διέγερση, αν και απολαμβάνουν το θηλασμό με οικειότητα, καθώς και την τρυφερή σχέση με το παιδί τους.

Σεξουαλική δραστηριότητα της θηλάζουσας μητέρας

Από την εξέταση των περιορισμένων στοιχείων θηλάζουσας μητέρας στην ομάδα (μελέτη των Μάστερς και Τζόν-

σον), διαπιστώθηκε ακόμα ότι οι θηλάζουσες μητέρες ήταν προθυμότερες από τις μη θηλάζουσες για σεξουαλική δραστηριότητα. Τα στοιχεία ήταν ανεξάρτητα από το φόβο μιας νέας εγκυμοσύνης. Αναφέρεται ότι το ενδιαφέρον αυτό εμφανίστηκε 2 με 3 εβδομάδες μετά τον τοκετό.

Ατομικές έρευνες μέσω ερωτηματολογίου δείχνουν ότι το 30% των μητέρων, που θηλάζαν, πίστευαν ότι οι σεξουαλικές σχέσεις τους βελτιώθηκαν και 2,5% ότι χειροτέρεψαν μετά τον τοκετό. Ατομικές μαρτυρίες μητέρων, που θηλάζουν, δείχνουν ότι νιώθουν καλύτερα με τον εαυτό τους, καθώς και με τις σχέσεις τους προς τους συζύγους και την οικογένειά τους γενικότερα.

Γενικότερες παρατηρήσεις δείχνουν ότι αν και μερικές γυναίκες εκδήλωσαν ίσως αυξημένο ενδιαφέρον για σεξουαλικές σχέσεις κατά το θηλασμό, άλλες δεν εκδήλωσαν κανένα ενδιαφέρον για 6 μήνες περίπου. Δεν εξακριβώθηκε αν αυτό οφείλεται στον κορεσμό των αναγκών της μητέρας ή σε γενικότερη κόπωση ή φόβο για νέα εγκυμοσύνη.

Το σεξουαλικό ερέθισμα μπορεί να πυροδοτήσει την έκκριση γάλακτος και η έκκριση γάλακτος μπορεί να έχει αρνητική επίδραση στον άνδρα. Μια πρακτική λύση, για να μην εκκρίνεται γάλα κατά την ερωτική πράξη, είναι να προηγείται θηλασμός.

Η όλη γνώση του θηλασμού ως βιολογικού φαινομένου, θα βοηθήσει τα ζευγάρια να καταλάβουν τέτοιες αντιδράσεις και να αποφεύγουν έτσι αρνητικές ψυχολογικές αντιδράσεις. Δεν υπάρχει λόγος να συνιστάται αποφυγή της μάλαξης του μαστού κατά την ερωτική πράξη, αν και οι γιατροί συχνά επι-

βάλλουν αυστηρούς περιορισμούς στη σεξουαλική δραστηριότητα της γυναίκας που θηλάζει. Δεν υπάρχει επιστημονική βάση για τέτοιους περιορισμούς, ούτε διαφορές στην πιθανότητα μόλυνσης και μαστίτιδας σε σχέση με τέτοια δραστηριότητα. Ασυνήθιστοι περιορισμοί επιβάλλονται συχνά, χωρίς ιατρικές ενδείξεις.

Είναι εποικοδομητικό να συζητηθεί με τη γυναίκα που θηλάζει, ότι οι ορμονικές επιδράσεις στον κόλπο μπορεί να είναι η υπερβολική ξηρότητα και η δισπαρέυνεια. Με την απότομη πτώση των γοναδοτροπινών και των ωθητικών ορμονών, την αύξηση της προλακτίνης την ώρα της γέννησης του παιδιού και την αποβολή του πλακούντα, το κοιλιακό επιθήλιο γίνεται λεπτό και ατροφικό.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ruth Lawrence: Breastfeeding. A guide for the medical profession. 4th edition, 1994.

Μαία: Η διαδρομή ανά τους αιώνες*

Βασιλική Οικονομάκου, Πόπη Παπαζαχαριάκη, Μαίεσ Π.Γ.Ν-Μαιευτηρίου "ΕΛΕΝΑ ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ".

ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΚΟΣ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΜΑΙΩΝ

Άρθρον 1. Το μαιευτικόν επάγγελμα, αντικείμενον και σκοπόν έχον την συμφώνως προς τους κείμενους Νόμους παροχήν υπηρεσιών προς τη μητέρα και το παιδί διά παρακολουθήσεως της εγκύου, προετοιμασίας του φυσιολογικού τοκετού, εκτελέσεως αυτού, διαπαιδαγωγήσεως της μητρός δια την περαιτέρω υγιεινήν ανάπτυξιν του βρέφους κλπ., δεν είναι μόνον απλούν βιοποριστικόν επάγγελμα, αλλ' ενέχει εν εαυτώ και γενικωτέραν ηθικήν και κοινωνικήν αποστολήν.

Άρθρον 2. Η μαία εν τη εξασκήσει του επαγγέλματός της δέον να συμμορφούται αυστηρώς προς τας διατάξεις των εις αυτό αναφερομένων Νόμων και Διαταγμάτων, τα ήθη και τα έθιμα της συγχρόνου ελληνικής κοινωνίας και τας διατάξεις του παρόντος, αποφεύγουσα πάσα πράξιν ή παράλειψιν δυναμένην να παραβλάβη την τιμήν και αξιοπρέπειαν του μαιευτικού επαγγέλματος ή να κλονίση την προς αυτό πίστιν του κοινού.

Ιδία η μαία υποχρεούται συμφώνως και προς τον υπ' αυτής διδόμενον όρκον να εργάζεται μετ' αφοσιώσεως, να διάγη βίον ενάρετον, να πράττη παν το δυνατόν προς εξύψωσιν του γοήτρου του επαγγέλματός της, να τηρή απόλυτον εχεμύθειαν διά παν ό,τι ήθελεν αντιληφθεί ή ήθελεν ανακοινωθή αυτή εν τη εκτελέσει των καθηκόντων της και να

βοηθή πιστώσ τον ιατρόν.

Άρθρον 3. Αι υπηρεσίαι της μαίας παρέχονται κατ' αρχήν επ' αμοιβή, οφείλει όμως αύτη προσκαλούμενη επί επειγουσών περιπτώσεων να παρέχη την συνδρομήν της, ασχέτως ευπορίας ή απορίας και τας υπηρεσίας της δωρεάν εις προφανώς απόρους οικογενείας. Αι μαίαι αι εργαζόμεναι ως έμμισθοι υπάλληλοι του Κράτους ή Δήμων ή Κοινοτήτων ή άλλων Οργανισμών, υποχρεούνται εκτός των αποδοχών των να μη δέχωνται δώρα, είτε εις είδος είτε εις χρήμα.

Άρθρον 4. Εις εκτάκτους περιστάσεις πολέμου, πανδημίας, θεομηνίας, η μαία καλούμενη υπό των Αρχών προσφέρει δωρεάν τας υπηρεσίας της.

Άρθρον 5. Αι υπηρεσίαι της μαίας παρέχονται αδιακρίτως φυλής, εθνικότητας, θρησκευματος, κοινωνικής θέσεως ή πολιτικών πεποιθήσεων.

Άρθρον 6. Η μαία εν τη εξασκήσει των καθηκόντων της οφείλει να εμφορήται από πνεύμα στενής και αρμονικής συνεργασίας μετά των ιατρόν, των συναδέλφων της και των Υγειονομικών Αρχών.

Άρθρον 7. Απαγορεύεται εις την μαία η αναγραφή συνταγής και άνευ εντολής ιατρού χορήγησις φαρμάκων, ή η διακοπή της χορηγήσεως των υπό του ιατρού διαταχθέντων. Εξαιρετικώς επιτρέπεται η αναγραφή και χορήγησις φαρμάκων και αναλγητικών μέσων καθορισμένων υπό του προβλεπομένου υπό του Ν.Δ. 2593/53 Β. Διατάγματος.

Άρθρον 8. Η μαία οφείλει ν' αποφεύγει απατηλά μέσα προς προσέλκυσιν πελατείας. Ωσαύτως, απαγορεύονται παραπλανητικά διαφημίσεις εις τον ημερήσιον Τύπον, κινηματογράφους ή ραδιόφωνον ή καθ' οιονδήποτε τρόπον προς προσέλκυσιν της προσοχής του κοινού. Δύναται αύτη να δημοσιεύη το όνομά της, την διεύθυνσίν της, αριθμόν τηλεφώνου, πινακίδα εν τη οικήματι διαμονής, με τα άνω στοιχεία.

Άρθρον 9. Απαγορεύεται εις τας μαίας η άσκησις άλλων επαγγελμάτων, εφ' όσον εκ της τοιαύτης άσκήσεως θίγεται η αξιοπρέπεια του επαγγέλματός της ή μειούται η δυνατότης ευσυνειδήτου άσκήσεως αυτού.

Άρθρον 10. Απαγορεύεται εις τας μαίας να συγκαλύπτουν διά του ονόματός των και να προστατεύουν καθ' οιονδήποτε τρόπον πρόσωπα παρανόμως ασκούντα το επάγγελμα της μαίας ή να συνεργάζονται με τοιαύτα πρόσωπα.

Άρθρον 11. Μαία αντιλαμβανομένη συνάδελφόν της παραβιάζουσαν τας εκ των κειμένων Νόμων ή του παρόντος υποχρεώσεις της, οφείλει ν' αναφέρει αυτήν εις τον οικείον Σύλλογον και αρμόδιον Υγειονομικόν Κέντρον.

Το αυτό ισχύει και οσάκις αντιλαμβάνεται πρόσωπον παρανόμως ασκούν το μαιευτικόν επάγγελμα.

Άρθρον 12. Η μαία εις τον ιδιωτικόν βίον της οφείλει να διάγη κατά τρόπον ενάρετον, σεβομένη τας ηθικάς αρχάς και αντιλήψεις της συγχρόνου ελληνικής κοινωνίας.

ΒΑΣΙΛΙΚΟΝ ΔΙΑΤΑΓΜΑ υπ' αριθ. 687 της 14 Σεπτ./4 Οκτ. 1960 (ΦΕΚ Α' 159)

"Περί των υπό των μαιών χορηγούμενων φαρμάκων και αναλγητικών μέσων, ως και των υπό τούτων χρησιμοποιούμε-

νων βοηθητικών εργαλείων".

Έχοντες υπ' όψιν: 1) Τας διατάξεις του άρθρ. 11 §3 του Ν.Δ. 2593/1953 *"Περί άσκήσεως του μαιευτικού επαγγέλματος και περί εκπαιδεύσεως μαιών"*, 2) την από 13-1-1960 γνωμάτευσιν του Ανωτάτου Υγειονομικού Συμβουλίου, 3) την υπ' αριθ. Δ. 2761/26-5-1958 απόφασιν του επί της Κοινωνικής Προνοίας Υπουργού *"Περί εκχωρήσεως αρμοδιοτήτων εις τον Υφυπουργόν Κοινωνικής Προνοίας"*, 4) την υπ' αριθ. 439/1960 γνωμοδότησιν του Συμβουλίου Επικρατείας, προτάσει του Ημετέρου επί της Κοινωνικής Προνοίας Υφυπουργού, απεφασίσαμεν και διατάσσομεν:

Άρθρον μόνον. Επιτρέπομεν εις τας επιστήμονας μαίας την δι' αναγραφής συνταγών χορήγησιν μόνον των κατωτέρω αναγραφομένων φαρμάκων και αναλγητικών μέσων και την υπ' αυτών χρησιμοποίησιν των κατωτέρω αναφερομένων βοηθητικών εργαλείων:

A. Φάρμακα και αναλγητικά μέσα

- 1) Βιταμίναι – Ασβέστιον
- 2) Εργοτίνη, ενδομυϊκώς και διά του στόματος
- 3) Methergine, ενδομυϊκώς και ενδοφλεβίως
- 4) Καρδιοτονωτικά περιφερικής καρδιοτονώσεως (καμφορούχον έλαιον, καρδιαζόλη, κοραμίνη)
- 5) Λοβελίνη
- 6) Σουλφοναμίδια
- 7) Αντιβιοτικά
- 8) Ασπιρίνη (Novalgine), διά του στόματος και ενδομυϊκώς.
- 9) Αντισηπτικά (βάμμα ιωδίου, Dettol, Cetavlon κλπ.)
- 10) Χλωραιθύλιον

B. Βοηθητικά εργαλεία

- 1) Κοιλιοσκοπίον
- 2) Πυελόμετρον

3) Σφυγμομανόμετρον	
4) Κολποδιαστολείς Doyer,	
πρόσθιος-οπίσθιος,	ζεύγη 1
5) Λαβίδες Κόχερ	» 4
6) Λαβίδες ανατομικές	» 2
7) Λαβίδες χειρουργικές	» 2
8) Κολπολαβίδες	» 1
9) Μητρολαβίδες	» 4
10) Λαβίδες εφαρμογής αγκτήρων »	2
11) Λαβίδες εξαγωγής αγκτήρων »	2
12) Ψαλίδια	» 2
13) Καθετήρες μεταλ. μεγάλοι	» 2
14) Προσωπίς ναρκώσεως Schimmebusch	» 2

Εις τον αυτόν επί της Κοινωνικής Προνοίας Υφυπουργόν ανατίθεμεν την δημοσίευσιν και εκτέλεσιν του παρόντος Β. Διατάγματος.

ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΝ ΔΙΑΤΑΓΜΑ υπ' αριθ. 4111 της 9/9 Οκτ. 1960 (ΦΕΚ Α' 163)

“Περί τροποποίησης και συμπληρώσεως των περί Υγειονομικών Συλλόγων, Ιατρικών και Παραϊατρικών Επαγγελματιών, Ασφαλίσεως Υγειονομικών, Φαρμάκων και των περί ιατρικής εν γένει αντιλήψεως της Δημοσίας Υγείας Διατάξεων”.

Άρθρον 15. 1) Αι δαπάναι λειτουργίας και συντηρήσεως των Σχολών Μαιών των λειτουργουσών παρά Δημοσίοις Μαιευτήρσις, Ν.Δ. 2592/53, και αι δαπάναι τροφοδοσίας των μαθητριών των Σχολών Μαιών των λειτουργουσών παρά Μαιευτήρσις Ιδιωτικού Δικαίου, αναγράφονται εις τον προϋπολογισμόν του Υπουργείου Κοινωνικής Προνοίας υπό ίδιον κεφάλαιον και άρθρον, αι δε δαπάναι λειτουργίας και συντηρήσεως των Σχολών Νοσοκόμων, εφ' όσον δεν διαθέτουν ιδίους πόρους ή είναι ανεπαρκείς, βαρύνουσι τον προϋπολογισμόν του Ιδρύματος εις ό ανήκουν ή λειτουργούν.

2) Ελληνίδες διπλωματούχοι της παρά τω Κρατικώ Νοσοκομείω Ρόδου λειτουργήσας Σχολής Μαιών και τυχούσαι διπλώματος, δυνάμει των υπ' αριθ. 58624/1949 αποφάσεων της τέως Γενικής Διοικήσεως Δωδεκανήσου, εξομοιούνται καθ' όλα με τας διπλωματούχους μαιας των λοιπών εν Ελλάδι λειτουργουσών Σχολών Μαιών.

Άρθρον 16. Δύναται ο Υπουργός Κοινωνικής Προνοίας δι' αποφάσεώς του να επιτρέπη κατά παρέκκλισιν των διατάξεων της §1 του άρθρ. 8 του Ν.Δ. 2593/53 (*“Περί ασκήσεως του μαιευτικού επαγγέλματος και εκπαίδεύσεως μαιών”*) τον διορισμόν μαιών εις θέσεις Νοσηλευτικών Ιδρυμάτων και Υγειονομικών Σταθμών, λειτουργούντων εκτός των περιφερειών της τέως Διοικήσεως Πρωτευούσης και της Θεσσαλονίκης, προτιμωμένων απολύτως των εχουσών ενιαύσιον τουλάχιστον προϋπηρεσίαν εις Υγειονομικούς Σταθμούς και Κοινοτικά ή Αγροτικά Ιατρεία εις την ύπαιθρον.

Στο άρθρον 14, ιδρύεται στο Υ.Κ.Π. Διεύθυνση Υγιεινής μητρότητας και παιδων με τα εξής τμήματα:

- α) Τμήμα Υγιεινής μητρότητας και παιδων,
- β) Τμήμα οργανώσεως,
- γ) Τμήμα εκπαίδεύσεως μαιών.

Ορίζεται διευθυντής ο κ. Παπαδάκος και η δις Πετραλιά. Από το 1960 στις Σχολές Μαιών προστίθεται σαν μάθημα η Υγειονομική Διαφώτιση.

Το 1960 πραγματοποιείται στη Ρώμη της Ιταλίας το 12ο Διεθνές Συνέδριο Μαιών, με θέμα *“Η μαιία του μέλλοντος”*, με 2.000 συνέδρους από 40 χώρες. Η Ελλάδα στέλνει 18μελή αντιπροσωπεία με Πρόεδρο την κ. Χαρά Βογιατζάκη. Μία συνοπτική εικόνα της θέσης της μαιίας:

Ισπανία: Το 1450 θεσπίζεται ο πρώτος νόμος για μαιέες. (Όταν γίνεται μαιευτική εργασία, πρέπει να υπάρχει μαία).

Φιλανδία: Η μαία είναι ενήμερη για τα πάντα.

Μαρόκο: Σε πολύ υψηλό επίπεδο η θέση της μαίας.

Βραζιλία: Υπάρχουν 1.700 μαιέες και 2 Σχολές Μαιών. Το 80% των γυναικών γεννούν χωρίς βοήθεια. Επισημαίνεται η μεγάλη ανάγκη για μαιέες. Την ίδια εικόνα παρουσιάζουν η Χιλή, Γκάνα και Τουρκία.

Λουξεμβούργο: Η μαία συναντάει την επίτοκο για πρώτη φορά, μόνο την ώρα του τοκετού. Το επάγγελμα τείνει να εξαφανιστεί.

Νορβηγία: Η μαία είναι καταξιωμένη σε σημείο να λέγεται: “*Το μεγαλύτερο αγαθό είναι να γίνεις μητέρα και μετά μαία*”.

Βέλγιο – Ιταλία: Η μαία απαιτείται να έχει καλύτερη γνώση των κοινωνικών προβλημάτων και γενική βασική εκπαίδευση, ώστε να γίνονται περισσότεροι τοκετοί στο σπίτι.

Γερμανία: Εκτός από την εκτέλεση του τοκετού, η μαία πρέπει να διδάσκει την επίτοκο και να συμβάλει στην αρμονία ολόκληρης της οικογένειας.

Σουηδία: Συστηματική μετεκπαίδευση της μαίας. Η μαία εξετάζει την έγκυο τριπλάσιες φορές από το γιατρό και συγχρόνως τη διδάσκει τη μητρική τέχνη και γυμναστικές ασκήσεις.

Αμερική: Σ’ όλη τη χώρα υπάρχουν μόνο 400 μαιέες.

Ο Σ.Ε.Μ.Α. από το 1957 και για πολλά χρόνια οργάνωνε μετεκπαιδευτικά μαθήματα μαιών, τα προγράμματα των οποίων γνωστοποιούσε στα μέλη του μέσα από το περιοδικό “ΕΛΕΥΘΩ”.

α) Κατόπιν συνεννόησης με τα δύο μεγάλα Μαιευτήρια που στέγαζαν και τις

αντίστοιχες Σχολές, ώστε να προσφέρονται περίοδοι αποφοίτησης ή αδειών σπουδαστριών και να υπάρχει δυνατότητα φιλοξενίας, ο Σ.Ε.Μ.Α. εξασφάλισε τροφοκατοικία στις μετεκπαιδευόμενες μαιέες. Στη μετεκπαίδευση δικαιούνται να συμμετέχουν μαιέες που απεφοίτησαν προ 5ετίας ή δεν μετεκπαιδεύτηκαν την τελευταία 5ετία. Οι μαιέες κατά τη μετεκπαίδευση είχαν άδεια από τις υπηρεσίες τους μετ’ αποδοχών και παρακολουθούσαν πρόγραμμα με τις σύγχρονες αντιλήψεις της μαιευτικής επιστήμης.

β) Για τις μαιέες της περιοχής της πρωτεύουσας πραγματοποιούσε μηνιαίες συναντήσεις για ανταλλαγή απόψεων και καλύτερης γνωριμίας μεταξύ τους.

γ) Ο καθηγητής Ν. Λούρος έκανε διαλέξεις για τις μαιέες με ενδιαφέροντα θέματα για την εξέλιξη και πρόοδο της μαιευτικής, σε συνδυασμό με προβολή φωτεινών εικόνων και προβολή ταινιών.

Το 1961, η μαία Στελετάρη αναφέρει σε άρθρο της τα κοινωνικά προβλήματα που αντιμετωπίζει η μαία, τα οποία συνδέονται, δημιουργούνται ή και επιδεινώνονται από την εγκυμοσύνη και τον τοκετό. Φτώχεια, εξώγαμο παιδί, κοινωνικά νοσήματα, ανθυγιεινοί όροι εργασίας εγκύου, άγνοια για σωστή υγιεινή και διατροφή κατά την κύηση, τον τοκετό και τη λοχεία.

Αναγνωρισμένο διεθνές δίπλωμα μαιάς και Διδάσκουσας μαιάς μπορούσε να αποκτήσει η Ελληνίδα μαία φοιτώντας σε Κολλέγιο της Αγγλίας. Έτσι, ο Σ.Ε.Μ.Α. και οι Σχολές συνεχώς προσπαθούσαν να εξασφαλίσουν υποτροφίες για τις μαιέες της χώρας μας. Συχνά, όμως, οι υποτροφίες συνοδεύονταν και με δυσκολίες της εποχής, για τη γνώση της αγγλικής γλώσσας, οπότε καταλαβαίνουμε γιατί ήταν λίγες οι μαιέες που είχαν

τέτοια πτυχία.

Το 1962, μετά από 2ετή φοίτηση με υποτροφία σε Κολλέγιο της Αγγλίας επιστρέφει η Μαρίκα Μαστοράκη, η οποία και διορίζεται Διδάσκουσα μαία στη Σχολή Μαιών "Βιργινία Σκυλίτση". Στα χρόνια που ακολούθησαν, αρκετές μαίες, για να μπορούν ν' ασκήσουν το επάγγελμά τους και σε άλλες χώρες, φοίτησαν στις Σχολές Μαιών της Αγγλίας.

Το 1962 ο Υφυπουργός Κοινωνικής Πρόνοιας απονέμει ευαρέσκεια στη μαία του Κοινοτικού Ιατρείου Επιτροπής, κ. Δημ. Παπαδοπούλου, *"διότι πέραν των κυρίων καθηκόντων, άτινα εξετέλεσεν μετ' απολύτου ενδιαφέροντος και ζήλου, επέδειξεν πολύμορφον κοινωνικήν δρα-*

στηριότητα, άκρως επαινετή".

Το 1963 πραγματοποιείται στην Ισπανία το 13ο Διεθνές Συνέδριο Μαιών, με 45 εγγεγραμμένες χώρες-μέλη. Η Ελλάδα εκλέγεται μέλος 12μελούς επιτροπής της Διεθνούς Συνομοσπονδίας Μαιών και η Ελληνίδα μαία αναγνωρίζεται ως υψηλού επιπέδου επαγγελματικής κατάρτισης. Το 14ο Διεθνές Συνέδριο καθορίζεται να πραγματοποιηθεί στο Βερολίνο. Η συνεχιζόμενη μετεκπαίδευση των μαιών στα δύο μεγάλα Μαιευτήρια της Αθήνας, τα οποία στεγάζουν και τις αντίστοιχες Σχολές Μαιών, σημειώνουν αξιόπαινη επιτυχία. Ενδεικτικά αναφέρουμε το μετεκπαιδευτικό πρόγραμμα του 1963.

11ο ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΠΕΡΙΓΕΝΝΗΤΙΚΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ

Το 11ο ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΠΕΡΙΓΕΝΝΗΤΙΚΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ

με Διεθνή Συμμετοχή, οργανώνεται από την Ελληνική Εταιρεία Περιγεννητικής Ιατρικής υπό την αιγίδα του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας, στις 3 και 4 Μαρτίου 2001, στο ξενοδοχείο "Athens Hilton" στην Αθήνα.

Η ενεργός συμμετοχή των Μαιών-Μαιευτών κρίνεται και επιθυμητή και απαραίτητη. Παράκληση για αποστολή εργασιών μέχρι 25 Νοεμβρίου 2000.

Για περισσότερες πληροφορίες: Γραμματεία Συνεδρίου, τηλ.: (01) 7499300, κυρία Μεταξά.

Ο Πρόεδρος του Συνεδρίου

I. ΣΟΦΑΤΖΗΣ

Μαιευτής και ελληνική πραγματικότητα: Θέσεις και προοπτικές*

Χρήστος Παπαχρήστος, Μαιευτής-Διεθνολόγος, Ταμίας Δ.Σ. του Σ.Ε.Μ.Α.
Ηλίας Καψιώτης, Μαιευτής.

*Εισήγηση από το 8ο Πανελλήνιο Συνέδριο Μαιών-Μαιευτών (2-4 Ιουνίου 2000).

Οι αρχαίοι πρόγονοί μας, που με τη μεγάλη και πλούσια φαντασία τους θεοποιούσαν καθετί το μεγαλειώδες και μυστηριώδες, δεν θα μπορούσαν να αφήσουν αμορφοποιητό και το μεγάλο θαύμα της ζωής, τη “γέννηση”.

Έτσι, στην πιο κορυφαία και σημαντική στιγμή της γυναίκας, τη γέννα, έδωσαν για συμπαραστάτη της τη θεά Ελευθώ, που χρωστά το όνομά της στη θερμή ικεσία “ελθέ - ελθέ”.

Με το πέρασμα των χρόνων η μορφή της μαίας ή της παραδοσιακής “κυρα-μαμής” ήταν απόλυτα κυριαρχική. Η μαμή της ελληνικής κοινωνίας ήταν αυτή που συμπαραστεκόταν στην “πρωτάρα” επίτοκο, που φρόντιζε τη λεχώνα και δίδασκε τη μικρομάνα, σαν γυναίκα προς γυναίκα, σαν μάνα προς κόρη, πώς να περιποιείται το παιδί της.

Καθώς, όμως, οι κοινωνικές δομές αλλάζουν συνεχώς και μαζί τους και οι απαιτήσεις της κοινωνίας, φτάνουμε στο τέλος του 20ού αιώνα και ειδικότερα στις αρχές της δεκαετίας του '80, όπου ο νόμος περί “ισότητας” των δύο φύλων φέρνει τον άνδρα σ' ένα καθαρά μέχρι πρότινος “γυναικείο” χώρο. Τον άνδρα Μαιευτή που εισάγεται πια ισότιμα στις Σχολές της Μαιευτικής, αλλά που αντιμετωπίζει όμως την έκπληξη στην αρχή, απορία στη συνέχεια και μερικές φορές τη δυσπιστία στα μάτια της ελληνικής κοινωνίας, κα-

ταρρίπτοντας έτσι όλα τα ταμπού σχετικά με τα επαγγέλματα που μέχρι τότε θεωρούνταν “γυναικεία”.

Ειδικά στα πρώτα χρόνια, ο Μαιευτής δυσκολεύτηκε να καταγράψει την παρουσία του όχι μόνο για τους παραπάνω λόγους, αλλά και για να αποβάλει την πλάνη στη λανθασμένη συνείδηση των γυναικών-ασθενών, οι οποίες τον έβλεπαν και τον βλέπουν ακόμη και σήμερα, μπορούμε να πούμε, ως Μαιευτήρα-Γυναικολόγο.

Οι λόγοι, λοιπόν, που μας οδήγησαν να κάνουμε μια καταγραφή-έρευνα για τους Μαιευτές στην Ελλάδα μετά από 18 χρόνια παρουσίας τους στο μαιευτικό επάγγελμα, είναι να αναλύσουμε τις ιδιαιτερότητές τους –αν υπάρχουν– και να δώσουμε το στίγμα τους στο μαιευτικό χώρο και στην ελληνική πραγματικότητα.

Συγκεκριμένα, κρίναμε αναγκαίο μέσω αυτής της έρευνας να αναφερθούμε στις θέσεις, στα προβλήματα και στις προοπτικές, που μπορεί να έχουν σήμερα οι Μαιευτές σ' ένα κατεξοχήν όπως προείπαμε γυναικείο επάγγελμα για την ελληνική κοινωνία, παρουσιάζοντας τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους. Οι πληροφορίες συνελέγησαν μέσω ερωτηματολογίου κατά τη διάρκεια προσωπικής ή τηλεφωνικής συνέντευξης με 61 μαιευτές, ποσοστό που αντιστοιχεί στο 71% των πτυχιούχων μαιευτών, αντιπροσωπευτικό

πιστεύουμε δείγμα, αφού στην ελληνική επικράτεια υπάρχουν μόνο 86. Δηλαδή, πανελλαδικά οι άνδρες Μαιευτές αποτελούν μόνο το 2% του συνόλου της μαιευτικής κοινότητας, ποσοστό που καταδεικνύει, με την ισχυρή παρουσία του στο επάγγελμα, την ιδιαιτερότητά του.

Μέσα από την έρευνά μας βρήκαμε τα ακόλουθα:

- Σε Δημόσια Νοσοκομεία, στο ΙΚΑ, στα Κ.Υ. και σε Περιφερειακά Ιατρεία εργάζονται 35 Μαιευτές (ποσοστό 40,6%).

- Σε Ιδιωτικά Μαιευτήρια εργάζονται 6 Μαιευτές (ποσοστό 7%), σημειώνοντας ότι πριν από μερικά χρόνια υπήρχε μια άρνηση στο να προσλαμβάνονται στα Ιδιωτικά Μαιευτήρια άνδρες Μαιευτές.

Ευτυχώς, όμως, τα τελευταία 4-5 χρόνια η νοοτροπία αυτή έχει αλλάξει και αυτός ο ιδιότυπος "ρατσισμός" πιστεύουμε ότι έχει εκλείψει. Εξακολουθεί όμως να υπάρχει μια άνιση μεταχείριση σε σχέση με τις γυναίκες συναδέλφους, που έγκειται στο γεγονός ότι στα Ιδιωτικά Μαιευτήρια οι Μαιευτές τοποθετούνται στα "κλειστά" λεγόμενα τμήματα, συγκεκριμένα στα τμήματα Προώρων - Χειρουργεία, σε αντίθεση με τους συναδέλφους των Δημοσίων Μαιευτηρίων, όπου, ευτυχώς, δεν υπάρχει αυτή η διάκριση.

- Υπάρχουν όμως Μαιευτές (8 στον αριθμό, δηλαδή ποσοστό 9,3%), που εργάζονται ως Νοσηλευτές στο Δημόσιο και Ιδιωτικό Τομέα, π.χ. σε τμήματα Ορθοπαιδικά, Καρδιολογικά κ.ά., δηλαδή ξένα ως προς το αντικείμενο των σπουδών τους.

- Αξιοσημείωτο είναι ότι από τους παραπάνω Μαιευτές και Νοσηλευτές, το 55,1% εργάζεται στα μεγάλα αστικά κέντρα, ενώ το 44,9% στην επαρχία.

- Αθροίζοντας τα ποσοστά αυτά οδηγούμαστε στο συμπέρασμα ότι το 57% των Μαιευτών εργάζεται, ενώ το ποσοστό της ανεργίας ανέρχεται στο 43%, ένα

ποσοστό που θα πρέπει να προβληματίσει ουσιαστικά τον κλάδο μας.

- Ένα ενδιαφέρον στοιχείο που συλλέξαμε μέσα από την έρευνά μας ήταν ότι το 73,8% των συναδέλφων ανδρών πέρασε τυχαία στη Μαιευτική ή, τουλάχιστον, η συγκεκριμένη Σχολή δεν ήταν η πρώτη επιλογή τους, ενώ μόνο το 26,2% ήθελαν να γίνουν Μαιευτές και είχαν τη Μαιευτική ως πρώτη επιλογή. Τονίζουμε δε ότι 3 Μαιευτές τελείωσαν τη Μαιευτική, μόνο για να τη χρησιμοποιήσουν ως σκαλοπάτι για την είσοδό τους στην Ιατρική.

- Σχετικά με την επαγγελματική τους δραστηριότητα και παρουσία, το 90,2% δήλωσαν ότι είναι ευχαριστημένοι από το λειτούργημα του Μαιευτή, πράγμα που σημαίνει ότι έχουν αγάπη και υψηλό αίσημα ευθύνης προς τη Μαιευτική, ενώ μόνο το 9,8% δήλωσαν δυσαρεστημένοι, όχι όμως για την καθαυτό ιδιότητά τους ως Μαιευτές, αλλά επειδή χρησιμοποιούνται σε αλλότριες θέσεις και τμήματα, όπου εκεί δεν μπορούν τις γνώσεις τους να τις εφαρμόσουν και να τις κάνουν πράξη.

- Είναι προφανές ότι η ικανότητα συνεργασίας με άλλους λειτουργούς είναι απαραίτητος παράγοντας στην άσκηση των δραστηριοτήτων τους, γι' αυτό και στην ερώτηση "εάν είναι ευχαριστημένοι από τη συνεργασία τους με τις γυναίκες συναδέλφους", όλοι δήλωσαν ότι είναι πολύ ευχαριστημένοι.

- Επίσης, μέσα από την έρευνά μας και την επαγγελματική μας εμπειρία των 10 και πλέον ετών, διακρίναμε ότι η παρουσία του Μαιευτή, όπου υπάρχει, έχει ένα ειδικό βάρος, ικανό να φέρνει ισορροπία στους εργασιακούς χώρους, λειτουργώντας καταλυτικά στις σχέσεις τόσο με τις γυναίκες συναδέλφους μας, όσο και με τους γιατρούς.

- Σχετικά με την αντιμετώπισή τους από

τις γυναίκες-ασθενείς ανέφεραν ότι όχι μόνο δεν είχαν πρόβλημα αποδοχής και συνεργασίας μαζί τους, τουναντίον, οι γυναίκες τους βλέπουν όχι σαν ψυχρούς επαγγελματίες, αλλά σαν κάποιο πρόσωπο που μπορεί να αποβάλει την αγωνία και το φόβο τους με αγάπη, υπομονή και χαμόγελο.

Το επάγγελμα του Μαιευτή έχει κεντρίσει το ενδιαφέρον των δημοσιογράφων των ΜΜΕ, μιάς και δόθηκαν αρκετές συνεντεύξεις από Μαιευτές στην τηλεόραση και στον ημερήσιο και περιοδικό Τύπο. Δυστυχώς, όμως, όχι για να αναφερθούν στα προβλήματα και τις προοπτικές του κλάδου μας, αλλά παρουσιάζοντάς τα σαν μια προσπάθεια “κατάκτησης” και ένταξης μιας μερίδας ανδρών (στα πλαίσια της ισότητας των δύο φύλων) σ’ ένα κατεξοχήν “γυναικείο” επάγγελμα, όπως

αυτό της Μαίας, κάτι “αξιοπερίεργο” δηλαδή.

Εμείς πιστεύουμε, όμως, ότι ο Μαιευτής έχει θέση και ρόλο στο επάγγελμά μας και στην ουσία δεν λειτουργεί σαν “μασκότ”, αλλά ουσιαστικά, δίνοντας μια αισιόδοξη πνοή σ’ έναν επαγγελματικό χώρο που κινδυνεύει να παραγκωνιστεί, σ’ ένα επάγγελμα που έχει δώσει και θα συνεχίσει να δίνει και να προσφέρει στην οικογένεια και στην κοινωνία.

Κρίνουμε, επίσης, ότι είναι αναγκαίο Μαίες και Μαιευτές μαζί να αναλάβουμε την ευθύνη της προαγωγής της μαιευτικής φροντίδας στη χώρα μας, να αναβαθμίσουμε το επάγγελμά μας και καθημερινά, όπου και αν εργαζόμαστε, να ασκούμε τα καθήκοντά μας με ευσυνειδησία και αγάπη. Πιστεύουμε ότι στο τέλος θα βγούμε όλοι κερδισμένοι.

Το παρακάτω ποίημα χάρισε στο Σύλλογό μας το 7χρονο κοριτσάκι μιάς συναδέλφου μας. Αξίζει να το δημοσιεύσουμε. Τα συμπεράσματα δικά σας...

Τραγουδάνε οι μαίες

*Να είσαι μαία, μη θαρρείς
πού 'ναι να τραγουδάς ένα τραγούδι.
Είναι μια υπόθεση κάπως πολύ δύσκολη.
Των μαιών η καρδιά όταν έχουν μια γέννα,
δεν είναι ένα μαγαζί με τραγούδια,
που χορεύουν και διασκεδάζουν οι άνθρωποι.
Είναι ένα δωμάτιο από παντού κλειστό και σκοτεινό.
Εκεί έχουν άγχος και φόβο αν βγει το μωρό καλά
ή αν κάνουν κανένα λάθος και πεθάνει στη γέννα.
Εκεί δεν είναι το ζεστό τους κρεβάτι στο σπίτι τους,
που νοσταλγούν απ' την κούραση να δουν.
Πολλά και πιο πολλά μωρά κάθε μέρα.
Στο πρώτο κιάλας χάρηκαν, γιορτή έκαναν μεγάλη
και τη χαρά από μέσα τους, ποιός μπορεί να τους τη βγάλει!*

Πέμπτη, 11 Μαΐου 2000

Νάγια Πητταρά

Τοκετός στο σπίτι: Μια εναλλακτική πρόταση για τον τοκετό

Στέλλα Τσατσαρώνη, Μαία “ΘΕΑΓΕΝΕΙΟΥ” Α.Ν.Θ, ειδικευμένη στη Φροντίδα του Μαστού (R.M.H).

Θα ήθελα να ξεκινήσω αυτή την εργασία με τα λόγια του Ivan Illich, από ένα άρθρο του με τον τίτλο “ΙΑΤΡΙΚΗ ΝΕΜΕΣΙΣ”: “Υπάρχει κάποιο όριο ανάμεσα στο τί μπορούν οι άνθρωποι να κάνουν για τους εαυτούς τους ή με τη βοήθεια γνωστών και φίλων, και στο τί απαιτεί αποκλειστικά επαγγελματική βοήθεια”;

Ίσως θα έπρεπε, μιάς και μιλάμε για το μέλλον της Μαιευτικής, δηλαδή της πιο αρχαίας μορφής επαγγελματική βοήθεια, να ρίξουμε μια ματιά στην καταφανή κρίση του ουμανισμού στη Μαιευτική από τη μιά, αλλά και στις απαιτήσεις του παρόντος και του μέλλοντος από την άλλη.

Σκέφτεται κανείς και κάθε φορά πιο επίμονα, ότι η Μαιευτική οδηγείται σε απανθρωπιά. Βασικότερο επιχείρημα είναι η εξασθένηση της σχέσης κατανόησης, μεταξύ της μαίας ή του μαιευτήρα και της γυναίκας. Συνηθίσαμε να βλέπουμε τον τοκετό σαν ένα σύνολο μηχανισμών και δεδομένων. Μάθαμε να βλέπουμε την εγκυμοσύνη πιο πολύ σαν μια “αρρώστια” και τον τοκετό σαν μια “χειρουργική επέμβαση”, όπως και όλα τα εργαλεία, με τα οποία μας όπλισε η σημερινή τεχνολογία, έγιναν τύραννοι παρά υπηρέτες.

Ποιά είναι, όμως, η θέση του τοκετού σήμερα, που οι ιατρογενείς και κοινωνικογενείς αρρώστιες αυξάνονται, καθώς και το υπαρξιακό κενό, η κατάθλιψη, το άγχος, οι κρίσεις πανικού; Τώρα που εμφανίζονται ολοένα και περισσότερο νέες παθήσεις με πολύπλοκη δομή και με μια

παράλογη κατανάλωση φαρμάκων, φροντίδων και εξετάσεων;

Δεν αρκεί πλέον, σήμερα, να εξασφαλίσουμε τη φυσική ασφάλεια του παιδιού και της μητέρας του, ούτε να είμαστε απόλυτα κυρίαρχοι στον τεχνικό τομέα. Ο ουμανισμός μάς επιβάλλει να μην παραμελούμε την αυτοκατανόησή μας, ούτε αυτή των ατόμων, που μας εμπιστεύονται. Η μαία του μέλλοντος, που θα ήθελε να εξασφαλίσει με επιτυχία το επάγγελμά της λαμβάνοντας συγχρόνως υπόψη τη βιολογική και τη φαινομενολογική ζωή των εγκύων γυναικών, δεν θα πρέπει πλέον να αρκείται μόνο στην απλή ενεργοποίηση της επιστημονικής γνώσης και της τεχνικής της.

Η γέννηση, πράξη έναρξης της υποκειμενικής ζωής σε όλες τις όψεις της και σε όλες τις στιγμές της, δίνει την ευκαιρία στη μαία να θέσει τις γνώσεις της στη διάθεση της υποκειμενικότητας των ανθρώπων, που συμμετέχουν στο γεγονός.

Ο ανώδυνος τοκετός στο σπίτι περιλαμβάνει όλα αυτά τα στοιχεία. Είναι μια δραστηριότητα με κοινή αλληλεπίδραση ανάμεσα στην έγκυο γυναίκα, τη μαία και σε όσους συμμετέχουν στον τοκετό.

Ο τοκετός στο σπίτι είναι μια νέα προσέγγιση σε κάτι τόσο παλιό, που οδηγεί τη γυναίκα στην ελευθερία. Εδώ η εμπιστοσύνη αντικαθιστά το φόβο και το παιδί έρχεται στον κόσμο, σαν μια μοναδικής αίσθησης ανθρώπινη ύπαρξη. Βέβαια, ψυχοπροφυλακτική παρακολούθηση δεν

σημαίνει ότι τα πάντα θα εξελιχθούν ομαλά. Σημαίνει, όμως, ότι πρέπει να παρακολουθούμε τις αντιδράσεις της γυναίκας στη διάρκεια του δικού της, μοναδικού τοκετού και να αλλάζουμε πλάνο φροντίδας ανάλογα με αυτές τις παρατηρήσεις.

Μια σωστή εκτίμηση της πορείας του τοκετού στα αρχικά στάδια με μια γενική μαιευτική εξέταση, είναι η βασικότερη αρχή για να μας δώσει την πιθανή εξέλιξη του τοκετού και τις επιπτώσεις του πάνω στη μητέρα και το παιδί. Αν όλα πάνε καλά, η γυναίκα έχει απόλυτη ελευθερία κινήσεων.

Η μαιευτική ψυχοπροφύλαξη δεν είναι απλά μια μέθοδος, που πρέπει να ακολουθηθεί, αλλά βοηθάει τη μαία να δημιουργήσει ένα ιδιαίτερο κλίμα, μέσα στο οποίο θα κινηθεί ο τοκετός και θα αναπτυχθεί ένας ισχυρός δεσμός ανάμεσα στη γυναίκα και το βρέφος της, ώστε να μειωθεί στο ελάχιστο το αίσθημα του αποχωρισμού, που δημιουργείται με τη γέννηση, το γνωστό μας "μεταγεννητικό τραύμα".

Η μεταγεννητική φροντίδα στο νεογέννητο έχει και αυτή τεράστια σημασία. Παρατηρώντας το νεογέννητο νιώθουμε τη σημασία του αγγίγματος και της σωματικής επαφής με τη μητέρα. Το αντανακλαστικό του θηλασμού οδηγεί το νεογέννητο στο μαστό της μητέρας μερικά μόνο λεπτά μετά τη γέννηση. Όσον αφορά τη μητέρα, η εμπειρία μιας τέτοιας γέννας τη μεταμορφώνει, δυναμώνει την πίστη της και βαθαίνει την ύπαρξή της. Από την άλλη πλευρά η μαία παίζει το ρόλο του οδηγού και προστάτη των φυσικών δυνάμεων και μέσα από μια οικολογική στάση μετατρέπει τη Μαιευτική επιστήμη σε μια "τέχνη" φροντίδας με βάση τη φυσική ισορροπία.

Τί συμβαίνει, όμως, με το μέγεθος της ευθύνης της μαίας στον εναλλακτικό το-

κετό; Σε αρκετές από τις Ευρωπαϊκές χώρες, όπως η Δανία και η Ολλανδία, που ο τοκετός στο σπίτι εφαρμόζεται και είναι δημοφιλής, η μαία καλύπτεται από το περιφερειακό νοσοκομείο για τυχόν επιπλοκές κατά τον τοκετό.

Σύμφωνα με την Αμερικανίδα Elisabeth Davis, η μαία στην Αμερική κουβαλά στους ώμους της υπευθυνότητα ζωής και θανάτου. Ο Αμερικανικός Ιατρικός Σύλλογος αρνείται στις μαίες την υποστήριξή του για λόγους οικονομικού ανταγωνισμού.

Ο εναλλακτικός τοκετός αποτελεί και στην Ελλάδα έναν αρκετά σοβαρό προβληματισμό για το μέλλον της Μαιευτικής, τώρα που παγκόσμια στρεφόμεστε σε ένα μοντέλο μιας πολύ πιο πλατιάς ολιστικής υγείας, όπου η φυσική, η πνευματική και η συναισθηματική κατάσταση της εγκύου είναι ισάξιες.

Ευχαριστήριες επιστολές προς το Σ.Ε.Μ.Α.

Αγαπητοί φίλοι και φίλες από το Σύλλογο Μαιών-Μαιευτών γειά σας!

Ονομάζομαι Σταματία Σημαντηράκη και θα ήθελα να σας ευχαριστήσω για την πραγματικά ανεκτίμητης αξίας προσφορά σας, που πραγματοποιήθηκε άψογα με τη βιντεοκασέτα που μου στείλατε.

Παρακολουθώντας την κασέτα έμαθα πολλές χρήσιμες πληροφορίες και συμβουλές, που με βοήθησαν στην καθημερινή φροντίδα και επικοινωνία με το μωρό μου. Έμαθα πώς να το περιποιούμαι, πώς να το θηλάζω, πώς να το κάνω μπάνιο και πώς να το φροντίζω καθημερινά. Η δημιουργία αυτής της κασέτας είναι μια καινοτομία για τα ελληνικά δεδομένα. Πιστεύω ότι όπως βοήθησε εμένα, έτσι θα βοηθά και κάθε νέα μητέρα που φέρνει στον κόσμο ένα παιδί.

Σας ευχαριστώ πάρα πολύ για την πολύτιμη προσφορά σας και ευχαριστώ τα Pampers που βοήθησαν στη δημιουργία αυτής της βιντεοκασέτας.

Με εκτίμηση
Σταματία Σημαντηράκη

Προς το Σύλλογο Επιστημόνων Μαιών-Μαιευτών Αθηνών

Αγαπητοί Κυρίες και Κύριοι,

Είμαι μια νέα μητέρα, μόλις λίγων ημερών. Το άγχος, οι φόβοι μου, οι απορίες μου είναι πολλές. Στην κλινική όπου γέννησα, ο χρόνος των νοσοκόμων είτε ήταν λιγοστός, είτε υπήρχε απροθυμία και η ενημέρωσή μου ήταν ελλιπής. Ωστόσο, διαβάζοντας το βιβλίο «Σχέσεις στοργής» και βλέποντας τη βιντεοκασέτα «Μητρική Τέχνη» ένιωσα πιο ενημερωμένη, δάμασα τα πρώτα αυτά άγχη μου και ένιωσα εγώ και ο σύζυγός μου πιο ήρεμοι, πιο έτοιμοι.

Θα θέλαμε λοιπόν να σας ευχαριστήσουμε εγκάρδια, αλλά και να σας ζητήσουμε να ενημερώνετε συνεχώς τους γονείς, νέους και μη, με ενημερωτικά φυλλάδια ή μέσω τηλεοπτικών εκπομπών, ώρες που να μπορούν να παρακολουθούν, δηλ. πρωινές ώρες ή απογευματινές. Οι χρήσιμες συμβουλές σας, η εμπειρία και οι γνώσεις σας μας είναι πολύτιμες. Σας είμαστε ευγνώμονες.

Οι γονείς
Γιάννης - Έλενα

Τηλεϊατρική

Αναστασία Τσίλια, Μαία, Μέλος Δ.Σ. του Σ.Ε.Μ.Α.

Ο συνδυασμός των υπολογιστών και των επικοινωνιακών δικτύων, ή καλύτερα, ο συνδυασμός της πληροφορικής και των επικοινωνιών δημιουργεί την Τηλεματική.

Προϊόν της Τηλεματικής είναι η Τηλεϊατρική, που ορίζεται ως διαδικασία άμεσης πρόσβασης σε εξειδικευμένη ιατρική εμπειρία, ανθρώπινη ή μέσω τραπεζών πληροφοριών, ανεξαρτήτως αποστάσεων μεταξύ δότη και λήπτη πληροφοριών.

Αφορμή για την έναρξη και αύξηση της χρήσης των Τηλεϊατρικών εφαρμογών στις Μονάδες Υγείας, ήταν οι γεωγραφικές αποστάσεις, που κυρίως εμπόδιζαν την πρόσβαση σε οργανωμένες ιατρικές υπηρεσίες καθώς και την άμεση απόκτηση εξειδικευμένων ιατρικών πληροφοριών.

Η Τηλεϊατρική επιστρατεύεται, για να συνδράμει στον ευρύτερο χώρο της "παραγωγής" του προϊόντος της Υγείας, όπως στον τομέα του διαχειριστικού ελέγχου των Μονάδων Υγείας, στη χρήση αυτοματοποιημένων συστημάτων κλινικών αποφάσεων, καθώς και στο συνδυασμό πληροφοριών για κατάλληλη πρόγνωση.

Η εξ αποστάσεως παρακολούθηση χρονίως πασχόντων, η κατ' οίκον νοσηλεία με πληροφορική υποστήριξη, η τη-

λεκπαίδευση ατόμων με ειδικές ανάγκες, η ιατρική τηλεδιάσκεψη με τη χρήση πολυμέσων, αποτελούν βασικές φιλοδοξίες της Τηλεϊατρικής.

Από τις αρχές της δεκαετίας του '80 παρατηρείται μετατόπιση των προτεραιοτήτων στον Τομέα Υγείας.

Εφαρμογές σε Μονάδες Πρωτοβάθμιας Υγείας

Τομέας Πρόληψης

Τομέας με ενδιαφέρουσες εφαρμογές, με τη βοήθεια της Ηλεκτρονικής Κάρτας Υγείας.

Τομέας Αγωγής Υγείας και Ιατρικής Εκπαίδευσης

Δηλαδή μπορούν να χρησιμοποιηθούν εκπαιδευτικά προγράμματα Multi-Media.

Τομέας Διάγνωσης

Οι υπηρεσίες διάγνωσης για έναν υγιή πολίτη εντάσσονται στο χώρο της προληπτικής διάγνωσης και αποβλέπουν στην πρόληψη. Η σύνδεση των Κέντρων Πρωτοβάθμιας Φροντίδας, Αγροτικών Ιατρείων, Ιδιωτικών Ιατρείων και Διευθύνσεων Υγιεινής μέσω υπολογιστών με διαγνωστικά μηχανήματα (ακτινολογικά, καρδιογράφοι), δίνει τη δυνατότητα διάγνωσης των ευρημάτων από εξει-

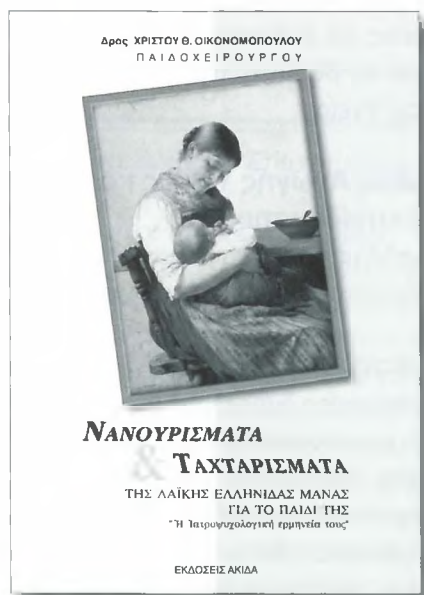
δικευμένο προσωπικό, χωρίς να απαιτείται μετακίνηση του ασθενή.

Εφαρμογές σε Μονάδες Δευτεροβάθμιας και Τριτοβάθμιας Υγείας

Με την εφαρμογή προγραμμάτων Τηλεϊατρικής σε νοσοκομειακές μονάδες επιδιώκεται η λήψη αυτοματοποιημένων κλινικών αποφάσεων ή η χρήση συστηματοποιημένων ιατρικών πληροφοριών.

Το Ελληνικό Πρόγραμμα Τηλεϊατρικής άρχισε την εφαρμογή του το Νοέμβριο του 1992. Δώδεκα Κέντρα Υγείας,

διεσπαρμένα στην Ελλάδα, έχουν συνδεθεί με το Κέντρο Τηλεϊατρικής του "Σισμανογλείου Γ.Π.Ν.Α", που λειτουργεί ως νοσοκομείο υποστήριξης. Βραχυπρόθεσμα, η λειτουργία του προγράμματος είναι πιλοτικού χαρακτήρα, μεσοπρόθεσμα, όμως, φιλοδοξεί να καλύψει τις ανάγκες των Κέντρων Υγείας. Η εμπειρία από τη μέχρι σήμερα λειτουργία του προγράμματος είναι θετική, με εξειδίκευση σε δύο τομείς: της διάγνωσης ιατρικών περιστατικών και της ιατρικής εκπαίδευσης του προσωπικού μέσω της Τηλεκπαίδευσης.

Συνάδελφοι,

Όπως ήδη έχετε διαβάσει σε προηγούμενα τεύχη του "ΕΛΕΥΘΩ", κυκλοφόρησε από τις Εκδόσεις "ΑΚΙΔΑ" Α. ΜΑΚΡΗ και για λογαριασμό του Συλλόγου μας το βιβλίο:

"ΝΑΝΟΥΡΙΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΑΧΤΑΡΙΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΛΑΪΚΗΣ ΕΛΛΗΝΙΔΑΣ ΜΑΝΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΤΗΣ"

του Παιδοχειρουργού-Συγγραφέα Δρος Χρίστου Θ. Οικονομόπουλου. Η έκδοσή του έχει μεγάλη πολιτιστική αξία και αναβιώνει την παράδοσή μας. Έχει άμεση σχέση με το επάγγελμά μας και με παραστατικότητα και σοφία μάς δίνει εικόνες του παρελθόντος, που ευχόμαστε να τις ξαναζήσου-

με στο μέλλον. Για τους συνάδελφους η τιμή πωλήσεώς του έχει ορισθεί στις 3.000 δρχ. και οι εισπράξεις θα ενισχύουν το ταμείο του Συλλόγου μας, με την προοπτική να πραγματοποιηθούν και άλλες αξιόλογες όπως αυτή εκδόσεις.

Διχάζει το περπάτημα λίγο πριν από τον τοκετό*

Υπάρχουν ακόμη πολλά σημεία που μένουν αναπάντητα σχετικά με τη γέννηση.

*Ανυπόγραφο άρθρο από την εφημερίδα "Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ".

Μια νέα μελέτη ενθαρρύνει τις γυναίκες να περπατούν περί το τέλος της εγκυμοσύνης τους, εάν βέβαια τις ευχαριστεί κάτι τέτοιο. Ωστόσο, δεν φαίνεται ότι όλοι οι γιατροί συμφωνούν με αυτή την άποψη. Ποιός είναι ο καλύτερος τρόπος για να φέρει μια γυναίκα το παιδί της στον κόσμο; Σωστά θα σκεφτείτε, ότι ύστερα από εκατομμύρια χρόνια πρακτικής θα έπρεπε ίσως να είχαμε ανακαλύψει την απάντηση.

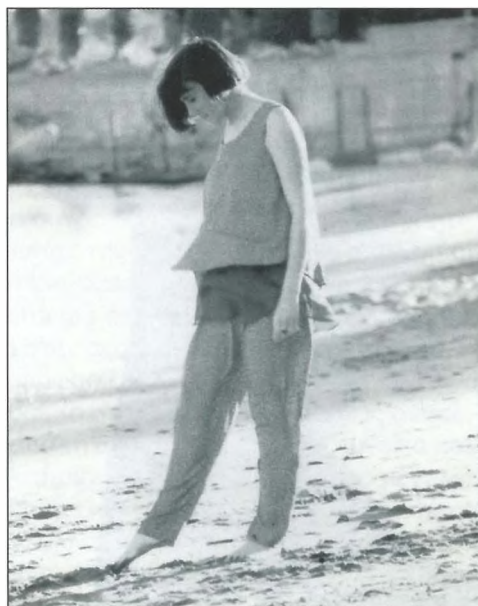
Μια νέα μελέτη, που είδε πρόσφατα το φως της δημοσιότητας στην ιατρική επιθεώρηση *New England Journal of Medicine*, καθιστά σαφές ότι υπάρχουν ακόμη πολλά σημεία σχετικά με τη γέννηση, που μένουν με ερωτηματικό.

Πάρτε για παράδειγμα το περπάτημα στο πρώτο στάδιο του τοκετού. Αρκετές γυναίκες διαπίστωσαν ότι τις βοηθά να χαλαρώσουν και να λειτουργήσουν καλύτερα μεταξύ των συσπάσεων. **Επιπλέον, οι μαιές ανέκαθεν θεωρούσαν ότι το περπάτημα μειώνει την ανάγκη παυσίπωνων και καισαρικής τομής, γιατί επιτρέπει στη διαδικασία της γέννησης να λειτουργήσει με τη βαρύτητα.**

Ωστόσο, οι Αμερικανοί κυρίως γιατροί ισχυρίζονται ότι το περπάτημα στη διάρκεια του τοκετού δεν προσφέρει κάτι ιδιαίτερο. Είναι πιο ασφαλές, υποστηρίζουν, για τη μέλλουσα μητέρα να μπει

στο μαιευτήριο αμέσως, καθώς ο κίνδυνος πτώσης είναι μικρότερος και είναι ευκολότερο να παρακολουθηθεί με μόνιτορ το έμβρυο. Ποιό είναι όμως, τελικά, το συμπέρασμα που βγαίνει;

"Διαπιστώσαμε ότι η αλήθεια είναι κάπου στο ενδιάμεσο" λέει ο δρ Steven Bloom, επικεφαλής της μελέτης. Ο επιστήμονας και οι συνάδελφοί του μελέτησαν 1.067 μέλλουσες μητέρες με κανονική εγκυμοσύνη, τις οποίες και χώρισαν τυχαία σε μια ομάδα που περ-

Από διαφημιστικό έντυπο του καταστήματος "BABY'S PALACE".

πατούσαν στο πρώτο στάδιο της εγκυμοσύνης και μια άλλη ομάδα που έμειναν στο κρεβάτι. Προς μεγάλη τους έκπληξη διαπίστωσαν ότι το περπάτημα

Από το "Petit" (Τεύχος 4 - Χειμώνας '98).

δεν μίκραινε χρονικά τη διαδικασία του τοκετού, ούτε μείωνε την ανάγκη για παυσίπονο, αλλά ούτε και είχε κάποιο αντίκτυπο στα ποσοστά καισαρικών τομών. Αλλά, **"το 99% των γυναικών, που περπατούσαν, είπαν ότι θα ήθελαν να το επαναλάβουν και στην επόμενη εγκυμοσύνη τους"** είπε ο δρ Bloom.

Πριν από 20 χρόνια, αρκετοί γιατροί ενθάρρυναν τις πελάτισσές τους να περπατούν κατά τη διάρκεια του τοκετού. Στη συνέχεια άρχισαν να χρησιμοποιούν ηλεκτρονικά μόνιτορ σε τακτική βάση. Όμως, τα μόνιτορ αυτά, που ελέγχουν την κατάσταση του εμβρύου κατά τη διάρκεια του τοκετού, θεωρήθηκε ότι "καθήλωναν" τη μητέρα σε ένα μηχάνημα, καθιστώντας αδύνατο το να περπατήσει. Οι γιατροί και οι νοσηλεύτες άρχισαν να εξαρτώνται περισσότερο από τα εργαλεία της υψηλής τεχνολογίας, αν και οι μελέτες έχουν δείξει, ότι η χρήση ειδικού στηθοσκοπίου κατά τη διάρκεια των συνηθισμένων τοκετών είναι τόσο αποτελεσματική στη μέτρηση των ζωτικών σημείων του εμβρύου, όσο ένα ηλεκτρονικό μόνιτορ.

Το συμπέρασμα, τελικά, είναι ότι όποια γυναίκα θέλει να περπατήσει στο πρώτο στάδιο του τοκετού, μπορεί να το κάνει. Ωστόσο, ποιά γυναίκα μπορεί να σκεφθεί αυτή την ιδέα εκείνες τις ώρες;

Δεν πρέπει να ξεχνάτε

- **Υπέρ:** Το περπάτημα βοηθά αρκετές γυναίκες να λειτουργήσουν καλύτερα στο ενδιάμεσο των ωδίνων τους και τους δίνει την αίσθηση του ελέγχου.
- **Κατά:** Υπάρχει σημαντικός κίνδυνος πτώσης και η σύνδεσή της με μόνιτορ γίνεται με δυσκολία.

Η ανύπανδρη μητέρα του χθες και του σήμερα *

Βασιλική Αγγελοπούλου-Σκουλαρίδου, Μαία Κέντρου Βρεφών "Η ΜΗΤΕΡΑ".

* Εισήγηση από το 8ο Πανελλήνιο Συνέδριο Μαιών-Μαιευτών (2-4 Ιουνίου 2000).

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Παλαιότερα, η γέννηση ενός παιδιού εκτός γάμου αποτελούσε κοινωνικό στίγμα. Σήμερα, οι κοινωνικές αναπαραστάσεις για τη "μητρότητα" εκτός γάμου σταδιακά τροποποιούνται. Το γεγονός αποσιγματίζεται και αποδραματοποιείται.

Η ανύπανδρη μητέρα στην Ελλάδα συνεχίζει να αντιμετωπίζει προβλήματα, κυρίως οικονομικής και κοινωνικής φύσης. Ο αριθμός των ανύπανδρων μητέρων αυξάνεται σταθερά, λόγω της σεξουαλικής απελευθέρωσης των νέων και της αλλαγής της δομής της οικογένειας.

Η συνειδητή επιλογή της μητρότητας εκτός γάμου συναντάται σε υψηλότερα κοινωνικά και οικονομικά στρώματα και απολαμβάνει μεγαλύτερη κοινωνική αποδοχή. Η μη συνειδητή επιλογή της "μητρότητας" εκτός γάμου συναντάται σε χαμηλότερα κοινωνικοοικονομικά στρώματα και συνεπάγεται σωρεία προβλημάτων, τα οποία απαιτούν τη συντονισμένη κινητοποίηση της διεπιστημονικής ομάδας για την αντιμετώπισή τους.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Πριν πενήντα χρόνια η γέννηση ενός παιδιού εκτός γάμου αντιπροσώπευε τη χειρότερη «ατυχία», όπως αναφέρει η Simone de Beauvoir στο βιβλίο της «Το δεύτερο φύλλο» (1949), στο οποίο γράφει για την ανύπανδρη μητέρα: «Η παράνομη μητρότητα είναι μια προκατάληψη, ένα κοινωνικό στίγμα, τόσο τρομερό που πολλές μητέρες προτιμούν την αυτοκτονία ή την παιδοκτονία από το να γίνουν ανύπανδρες μητέρες. Δηλαδή, καμία ποινική συνέπεια δεν τις έκανε να μην θυσιάσουν το παιδί τους». Όλα αυτά πριν πενήντα χρόνια!

Αλλά και μέχρι πρότινος η ανύπανδρη μητέρα συνδεόταν με τη νεαρή «παραστρατημένη» κοπέλα, που η στάση της ελληνικής κοινωνίας την έβαζε σε μειονεκτική θέση σε σχέση με τη νόμιμη οικογένεια. Ήταν περισσότερο απορριπτική και τιμωρητική, παρά υποστηρικτική. Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μια διαφοροποίηση της στάσης της κοινωνίας μας σχετικά με τη θέση της απέναντι στην ανύπανδρη μητέρα. Δείχνει μεγαλύτερη ανοχή και αποδοχή στη γυναίκα που αποφασίζει να μεγαλώσει μόνη της ένα παιδί. Γενικά, θα μπορούσαμε να χαρακτηρίσουμε τη στάση της κοινωνίας μας αντιφατική, αφού, κάτω από διαφορετικές συνθήκες, από τη μια αποδοκιμάζει τη γυναίκα που εγκαταλείπει ένα παιδί και από την άλλη δεν τη στηρίζει ή δεν της επιτρέπει να μεγαλώσει μόνη της ένα παιδί. Παρ' όλα αυτά, δεν μπορούμε να μην ελπίζουμε σ' ένα καλύτερο μέλλον και δεν μπορούμε να εθελουφλούμε στις αλλαγές που επέρχονται στη σύνθεση και τη μορφή της οικογένειας, όπως και στη διαπίστωση ότι σήμερα όλο και περισσότερο ανύπανδρες μητέρες αναλαμβάνουν μόνες τη φροντίδα των παιδιών τους και ότι στο μέλλον θα έχουμε αύξηση του ποσοστού (Εικόνα).

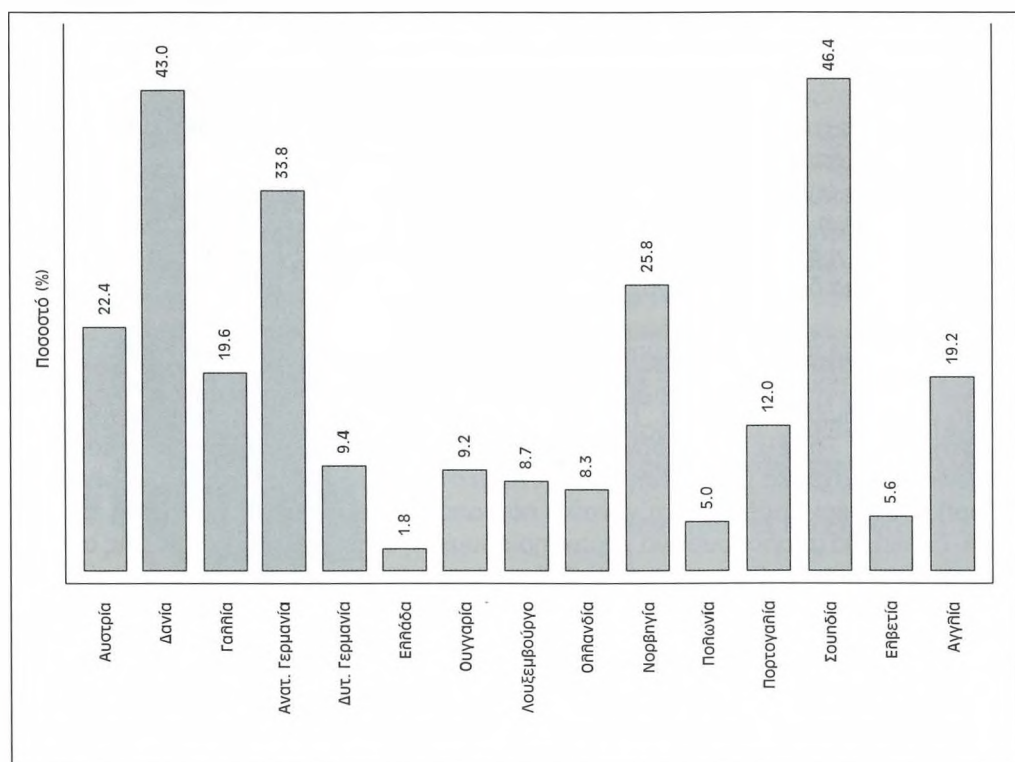
Όπως προκύπτει από την Ευρωπαϊκή Ένωση (EUROSTAT - αποτελέσματα του 1985),

στις ευρωπαϊκές χώρες οι εκτός γάμου γεννήσεις καταλαμβάνουν ένα σημαντικό ποσοστό επί του συνόλου των γεννήσεων με τάση συνεχούς αύξησης.

Ποιά είναι, όμως, το προφίλ της ανύπανδρης μητέρας σήμερα και ποιά τα προβλήματα που αντιμετωπίζει στην Ελλάδα;

Ένα ποσοστό από τις ανύπανδρες μητέρες είναι γυναίκες φοβισμένες και μόνες, με τα προβλήματά τους και τις επιπτώσεις τους. Μπορεί να είναι μια έφηβη κοπέλα, μια μαθήτρια, μια νεαρή εργαζόμενη, μια άνεργη με οποιοδήποτε μορφωτικό και οικονομικό επίπεδο. Η έγκυος γυναίκα πέρα από τα εσωτερικά της αισθήματα, που συχνά είναι ενοχές, φοβίες, ανασφάλειες, αβεβαιότητα και απογοήτευση, έχει να αντιμετωπίσει και τις εξωτερικές αρνητικές αντιδράσεις του περιβάλλοντός της. Σ' αυτό το στάδιο της ζωής της συχνά γίνεται ευάλωτη, χάνει την αυτοεκτίμησή της, εύκολα αποξενώνεται και δύσκολα εμπιστεύεται. Η ανύπανδρη έγκυος γυναίκα κάτω από το βάρος των κοινωνικοοικονομικών πιέσεων που δέχεται, πολλές φορές προσπαθεί:

- 1) Να αποκρύψει την εγκυμοσύνη από το περιβάλλον της με διάφορους τρόπους.
- 2) Να προβεί σε διακοπή της κύησης.
- 3) Σε περίπτωση που η εγκυμοσύνη συνεχιστεί, να απευθυνθεί σε κοινωνική υπηρεσία για βοήθεια.
- 4) Να οδηγηθεί σε εγκατάλειψη του νεογέννητου.

Εικόνα. Οι εκτός γάμου γεννήσεις στις χώρες της Ευρώπης.

5) Να οδηγηθεί στην ιδιωτική υιοθεσία.

6) Να οδηγηθεί σε ακρότητες, όπως είναι η παιδοκτονία ή αυτοκτονία.

Η ανύπανδρη έγκυος γυναίκα έχει ανάγκη ιατρικής, κοινωνικής και ψυχολογικής φροντίδας από τα αρχικά στάδια της εγκυμοσύνης της, τόσο για τη δική της προστασία όσο και του αναμενόμενου παιδιού της. Έχει ανάγκη από ένα προστατευτικό περιβάλλον μέσα στο οποίο θα αισθανθεί ασφαλής, θα βρει κατανόηση, παραδοχή και αντιμετώπιση της εγκυμοσύνης της με υπευθυνότητα, ώστε να γεννήσει το παιδί της χωρίς άγχος και πόνο, ένα περιβάλλον που θα της δίνει κουράγιο και δύναμη για τη μελλοντική αποκατάσταση της ίδιας και του παιδιού της, είτε μαζί είτε χωριστά. Τα τελευταία χρόνια πολλές μητέρες προτιμούν να παραμένουν στην οικογένειά τους πριν και μετά τον τοκετό, γιατί το κοινωνικό "στίγμα" που συνοδεύει την εκτός γάμου μητρότητα, έχει αμβλυνθεί και οι οικογένειες τούς συμπαραστέκονται περισσότερο. Παρ' όλα αυτά, υπάρχει ένας αριθμός επιτόκων και λεχωίδων που έχουν ανάγκη κρατικής προστασίας. Τέτοιου είδους προστατευτικό περιβάλλον για την έγκυο γυναίκα και τη λεχωίδα παρέχει ο Ξενώνας του Κέντρου Βρεφών "Η ΜΗΤΕΡΑ". Ο Ξενώνας λειτουργεί εδώ και 44 χρόνια, όπου η έγκυος γυναίκα φιλοξενείται με τη θέλησή της. Οι λόγοι που την οδηγούν στον Ξενώνα του Κέντρου Βρεφών "Η ΜΗΤΕΡΑ", συνήθως είναι:

1) Απόκρυψη της εγκυμοσύνης της από το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον.

2) Αδυναμία της φυσικής της οικογένειας να τη φροντίσει στη διάρκεια της εγκυμοσύνης της.

3) Έλλειψη προστατευτικού περιβάλλοντος (Πίνακας). Βλέπουμε ότι ο αριθμός αυτός μειώθηκε σήμερα κατά 50% και περισσότερο, επειδή οι άγαμες μητέρες που χρειάζονται κυρίως αυτή τη φιλοξενία, είναι εκείνες που έχουν ειδικές δυσκολίες, δηλαδή διαταραχές προσωπικότητας, σωματική αναπηρία ή ψυχική νόσο.

Η φροντίδα του Κέντρου Βρεφών "Η ΜΗΤΕΡΑ" αρχίζει με συμβουλευτική βοήθεια, τόσο στην ανύπανδρη μητέρα όσο και στο περιβάλλον της και επιδιώκει τη στήριξή της στον ψυχοσωματικό τομέα, την ενημέρωσή της για θέματα εγκυμοσύνης, τοκετού, λο-

Πίνακας. Στοιχεία φιλοξενούμενων μητέρων στο "Περίπτερο Μητέρων" την τελευταία οκταετία 1990-1997, σε σχέση με την οκταετία 1970-1977.

Έτος	Επίτοκες	Έτος	Επίτοκες
1990	33	1970	72
1991	41	1971	85
1992	28	1972	79
1993	26	1973	76
1994	27	1974	85
1995	18	1975	80
1996	32	1976	68
1997	28	1977	67

χείας, θλασμού, αντισύλληψης και στην επιλογή της για το μέλλον του παιδιού της.

Ως γεγονός ο τοκετός επηρεάζει συνήθως την απόφασή της για την ανάληψη του γονεϊκού ρόλου της. Η μετά τον τοκετό περίοδος που ακολουθεί, είναι εποχή μεγάλης αναστάτωσης και αποδιοργάνωσης. Η μητέρα βιώνει μια σειρά από απότομες σωματικές και ψυχοσυναισθηματικές αλλαγές. Οι συνθήκες της ανύπανδρης μητέρας, που θα αποφασίσει να αναλάβει μόνη της τη φροντίδα του παιδιού της, είναι συνήθως δύσκολες. Δεν έχει ικανοποιητικούς και σταθερούς οικονομικούς πόρους, δεν βρίσκει εργασία και τις περισσότερες φορές δεν έχει βοήθεια από το φυσικό πατέρα ή από την οικογένειά της. Πολλές φορές αδυνατεί να κατανοήσει το γονεϊκό ρόλο της και να ανταποκριθεί στις ανάγκες του παιδιού της. Οι προσωπικές της ανάγκες παραμένουν συνήθως ανικανοποίητες και η ίδια ζει στη μοναξιά και την απομόνωση. Για όλους αυτούς τους λόγους η μητέρα έχει ανάγκη από μια ομάδα επιστημόνων, που να στοχεύουν τόσο σε ενέργειες αντιμετώπισης των προβλημάτων της, όσο και στην ενίσχυση του δεσμού με το παιδί της από την πρώτη στιγμή της ζωής του.

Για τη μητέρα που έχει αποφασίσει να κρατήσει το παιδί της, είναι σκόπιμο να μην το αποχωριστεί καθόλου, να το βάλουμε στην αγκαλιά της μόλις γεννηθεί και να το θηλάσει. Η διακοπή της επαφής της με το παιδί μπορεί να σημαίνει αναστολή της ανάπτυξης του δεσμού της μ' αυτό, αλλά και για το παιδί που φιλοξενείται σε ίδρυμα, να σημαίνει σοβαρές συνέπειες στην ψυχοσυναισθηματική και σωματική του ανάπτυξη.

Μέχρι σήμερα, όμως, η κοινωνική πολιτική δεν προσφέρει πολλές παροχές για τη στήριξη των ανύπανδρων μητέρων. Η εποχή που διανύουμε είναι ήδη δύσκολη για τις νόμιμες οικογένειες, πόσο μάλλον για τις ανύπανδρες μητέρες. Η αναθεώρηση στάσεων και η λήψη άμεσων μέτρων από το κράτος για την προστασία των ανύπανδρων μητέρων, θεωρούνται επιβεβλημένες. Έτσι, σήμερα, που η ιδεολογία της οικογένειας έχει αλλάξει, οι σεξουαλικές σχέσεις έχουν απελευθερωθεί και οι γυναίκες έχουν κατακτήσει τη θέση τους μέσα στην κοινωνία, όλο και πιο συνειδητά διεκδικούν το δικαίωμά τους στη "μητρότητα", σαν ένα "ατομικό τους δικαίωμα". Οφείλουμε, λοιπόν, όλοι οι επαγγελματίες (γιατροί, μαιές, ψυχολόγοι, κοινωνικοί λειτουργοί κ.ά.), ο καθένας από το δικό του εργασιακό χώρο, να ενισχύσουμε το δεσμό της μητέρας με το παιδί της, ώστε όλο και περισσότερες μητέρες να κρατάνε τα παιδιά τους, αλλάζοντας τη μορφή της οικογένειας.

Στόχος μας πρέπει να είναι η κινητοποίηση της διεπιστημονικής ομάδας, ώστε η ανύπανδρη μητέρα να γίνει πλήρως αποδεκτή και να ενταχθεί μαζί με το παιδί της σε μια πιο ευαισθητοποιημένη κοινωνία, όπως της αξίζει, τόσο της ίδιας όσο και του παιδιού της, ασκώντας πίεση στην Πολιτεία με συγκεκριμένες προτάσεις, αν θέλουμε να μιλάμε για ένα σύγχρονο κράτος και μια σύγχρονη κοινωνία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. **Κογκίδου Δ.:** Μονογονεϊκές οικογένειες. Πραγματικότητα - Προοπτικές - Κοινωνική πολιτική. Επιστημες της αγωγής. «Νέα Σύνορα», Εκδόσεις "Α.Α. Λιβάνη", Αθήνα 1995.
2. **Ε.Ο.Π.:** Οικογένεια και οικογενειακή πολιτική σ' ένα μεταβαλλόμενο κόσμο. (Εισηγήσεις ολομελειών και ομάδων εργασίας από Πανελλήνιο Συνέδριο). Εκδόσεις "Επτάλοφος", Αθήνα 1994.
3. **Triseliotis J., Κουσιδου Τ.:** Η κοινωνική εργασία στην υιοθεσία και την αναδοχή. Κέντρο Βρεφών "Η ΜΗΤΕΡΑ", Αθήνα 1989.
4. **Εκλογή θεμάτων Κοινωνικής Πρόνοιας.** Τόμος Γ, 1977-1978.

ΣΠΑΣΤΕ ΤΗ ΣΙΩΠΗ

1 ΣΤΙΣ **5**
ΓΥΝΑΙΚΕΣ

υπήρξε θύμα
ξυλοδαμού
τουλάχιστον
μία φορά από
τον άντρα της*

*Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή -Τομέας Ενημέρωσης 1998

Η Βία στην Οικογένεια είναι Έγκλημα!

Επειδή

η βία στην οικογένεια είναι
έγκλημα,

Επειδή

συμβαίνει γύρω μας,

Επειδή

το ένα τρίτο των γυναικών
που φτάνουν στα επείγοντα
περιστατικά των νοσοκομείων
είναι κακοποιημένες,

Επειδή

μία στις δύο δολοφονημένες
γυναίκες κάθε χρόνο σκοτώνεται
από τον τωρινό ή τον πρώην
σύντροφό της,

Επειδή

η ευθύνη ανήκει αποκλειστικά
στο δράστη,

Επειδή

μας αφορά όλους...

Καταγγείλτε το!

Γραμμή SOS*
3220 900

*από 1-6-2000

Συμβουλευτικά Κέντρα
για τη Βία κατά των Γυναικών:
Αθήνα: 5235 318 - 5235 250
Πειραιάς: 4112 091 - 4129 101

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ:

- Αθήνα: 3311685-7, 3218044
- Θεσσαλονίκη: (031) 517959
- Πάτρα: (061) 620059
- Βόλος: (0421) 78218-9
- Ηράκλειο: (081) 341387 - 343778

Λαογραφικό Λεξικό της Ελληνίδας Μамής

Δρ Χρίστος Θ. Οικονομόπουλος, Παιδοχειρουργός.

(Συνέχεια από το προηγούμενο)

σαλιάρα, η, η σαλιαρού. Το προστήθιο του βρέφους, που προφυλάσσει τα εσωτερικά ενδύματα από τα σάλια.

σαλιάρης, ο, το βρέφος που τρέχουν τα σάλια του.

σαλιγκάρια, τα, οι κοχλίες. Η μαμή απαγορεύει στην έγκυο να τρώει σαλιγκάρια, για να μη βγάξει πολλά σάλια το παιδί.

σαλιέρα, η, η εμπροσθέλα του βρέφους για τα σάλια.

σάλιο, το, ο σίελος. Η μάνα μασάει και σαλιώνει την πρώτη τροφή του βρέφους. Το σάλιο της μητέρας έχει μαγική δύναμη, γιατί έχει άφθονη παρωτινάση και βοηθά στην καλή πέψη. Επίσης, με το σάλιο η μαμή αλείφει τις ρώγες της πρωτάρας λεχώνας, για να ανοίξουν οι γαλακτοφόροι πόροι και να μην κουράζεται το νεογνό.

σαλό, το, το μωρό που μόλις γεννήθηκε.

σάλτα, η, η πολύ ζωηρή γυναίκα, η μοιχαλίδα.

σαμαρίτσα, η, η μικρή κούνια από σαμάρι.

σαπίτης, ο, φίδι, φόβητρο για τη θηλάζουσα μάνα, επειδή το ελκύει το γάλα. Αν τη δαγκώσει στο μαστό πεθαίνει, γι' αυτό η μαμή της συνιστά να τρώει συνέχεια ζοχούς (άγρια χόρτα), σαν αποτρόπαιο του φιδιού.

σαπούνι, το, ο σάπων. Χρησιμοποιείται για πολλές μαγικές και ιατρικές χρήσεις από τη μαμή. Ένα σαπούνι και μια πετσέτα ήταν η συνηθισμένη αμοιβή της παλιάς μαμής για τον τοκετό από τη φτωχή μάνα. Με χρυσό ή αργυρό νόμισμα κολλημένο

πάνω σε μοσχοσάπουνο, φιλοδωρείτο η μαμή όταν ξεγεννούσε αγόρι αρχοντικής οικογένειας.

σαράκι, το, 1) σκουλήκι που τρυπάει τα ξύλα, 2) πόνος, θλίψη, μεράκι, καημός, μελαγχολία.

σαρακόσκη, η, η σκόνη που πέφτει από τα ξύλα που τρώει το σαράκι. Τη μεταχειρίζεται η μαμή στις μασχάλες και στα σκέλη των νεογνών στο πρώτο φάσκιωμα, για να μη συγκαίγονται.

σαρακοσιανά, τα, τα φαγητά που τρώγονται τη Μεγάλη Σαρακοστή. Η έγκυος δεν νηστεύει, δεν τρώει σαρακοσιανά, γιατί είναι κρίμα.

σαράντα, τα, περίοδος 40 ημερών από ένα γεγονός, όπως η γέννηση και ο θάνατος. Ο αριθμός 40 έχει μαγική δύναμη και παίζει σπουδαίο ρόλο στη ζωή της μαμής, π.χ. οι 40 θύμησες, οι 40 ορμήνιες της μαμής κλπ.

Σαραντάπηχος, ο, φανταστικό δαιμόνιο, φόβητρο της μαμής, γιατί βλάπτει τις λεχώνες.

Σαραντάρι, το, 1) η λειτουργία στο ναό για 40 ημέρες, που κάνει μια γυναίκα όταν χάνει κατά την εγκυμοσύνη το παιδί της. Ο ιερέας της βάζει κανόνα και κάνει ένα ή δύο Σαραντάρια, δηλ. λειτουργίες για εξιλασμό, 2) η περιποίηση του τάφου της πεθαμένης λεχώνας για 40 ημέρες. Οι άλλες μανάδες της ρίχνουν κάθε βράδυ «αμίλητο νερό», το «δροσόνερο», τη μοιρολογούν και φεύγοντας ρίχνουν από μια πέτρα πίσω τους. (Η μητρική θνησιμότη-

τα στην Τουρκοκρατία ήταν μεγάλη, 30% περίπου).

σαραντίζω, συμπληρώνω περίοδο 40 ημερών από τον τοκετό και παίρνω την ευχή του ιερέα.

σαραντισμός, ο ή **σαράντισμα, το**, οι ευχές του σαραντισμού που διαβάζει ο ιερέας στη μάνα και στο παιδί στην εκκλησία, μετά 40 ημέρες από τον τοκετό. Τη μάνα συνοδεύουν η μαμή ή η μητέρα της, η οποία κρατάει το νεογνό.

σαραντίστρα, η, η γυναίκα που σαραντίζει τη βασκανία με γητέματα. Συνήθως είναι η μαμή.

σαραντολείτουργο, το, η λειτουργία για 40 ημέρες. Όταν μια γυναίκα είναι στείρα, κάνει σαραντολείτουργο σε διάφορα εξωκλήσια για να πιάσει παιδί.

σαραντομετάλαβο, το, η συνήθεια της μάνας να κοινωνεί το θηλάζον βρέφος της κάθε Κυριακή, μέχρι να συμπληρωθούν 40 μεταλαβίες, για να αρχίσει να τρώει φαγητό (μεικτή τροφή).

σαραντονέρι, το, αμίλητο νερό, μέσα στο οποίο η μαμή έχει σβήσει αναμμένα κάρβουνα από πουρνάρι. Το δίνει και το πίνει για 40 ημέρες η λεχώνα, για να μην πονά η κοιλιά της (θεραπεία αερίων εντέρου).

σαραντόνερο, το, αρωματισμένο χλιαρό νερό με το οποίο λούζουν το αγόρι την τρίτη ημέρα. Περιέχει 40 ειδών φύλλα από αρωματικά φυτά, όπως λεμονόφυλλα, πορτοκαλόφυλλα, μαντζουράνα, αρμπάρριζα, πεύκο κλπ.

σαραντόπιτα, η, λαχανόπιτα με 40 ειδών χόρτα. Τη φτιάχνει η γριά μάνα την ημέρα των Αγίων Σαράντα Μαρτύρων (9 Μαρτίου) για την αραχνόγκαστρη κόρη της, που παθαίνει καθ' ἑξιν αποβολές.

σαράντωμα, το, το λουτρό που κάνει η μάνα στο βρέφος με τη βοήθεια της μαμής και της γιαγιάς, πριν πάει στην εκκλησία για σαραντισμό. Το λούζει με αφέψημα 40 ειδών τρυφερών αρωματικών

βλαστών δένδρων, θάμνων και φυτών του αγρού. Σε παραθαλάσσιο μέρος το περνάει επιπλέον από 40 κύματα, αμίλητη.

σαρβιτσάλι, το, όργανο από καλάμι, το κλυστήρι ή κλύσμα, για τη θεραπεία της δυσκοιλιότητας.

σαρμανίτσα, η, κούνια σε σχήμα νάρθηκα. Δεν την κουνούν ποτέ αδειανή για να μην πεθάνει το παιδί.

σάψυχο, το, το ζεστό ρόφημα με μυρωδικά και ζάχαρη ή ρύζι βρασμένο με λίγο λάδι και λεμόνι, που δίνει η μαμή στη λεχώνα ευθύς μετά τον τοκετό.

σεβαστιά, η, η αρραβωνιαστικιά.

σειρά, η, το γένος, το συγγενολόγι, το σύνολο των συγγενών καλής καταγωγής. Λέγεται και σειριά.

σειστρο, το 1) η κρεμαστή κούνια, 2) η κουδουνίστρα του βρέφους με χειρολαβή σε σχήμα σκήπτρου.

σεληνιασμός, ο, η επιληψία ή «το καλό του» ή απασμός ή πέταμα. Πιστεύουν ότι οφείλεται σε κακή επίδραση της Σελήνης. Κατ' ευφημισμό λέγεται και «γλυκί».

σελ(λ)ί της μαμής, το, κάθισμα επάνω στο οποίο η επίτοκος κάθεται και τίκτει. Λέγεται και σέλα της μαμής.

σερνικό, το, το αγόρι, το οποίο αποτελεί το στήριγμα της οικογένειας.

σερνικοβότανο, το, λέγεται και σερνικοχόρτι. Είναι είδος ορχεοειδούς. Το δίνει η μαμή και το τρώνε οι γυναίκες για να κάνουν αρσενικό παιδί.

σερνικομάνα, η, η μάνα που γεννάει όλο αγόρια. Δημιουργείται γύρω της μια ατμόσφαιρα εύνοιας και θεωρείται ευτυχισμένη, σε αντίθεση με τη μάνα κοριτσιών που λέγεται κακομοίρα.

σέσκουλο, το, λαχανικό που δίνει η μαμή στη λεχώνα για γαλακταγωγό.

σηκώστρα, η, η παραμαμή, η βοηθός της μαμής.

σηκωτά, τα, δυναμωτικά ροφήματα για τη λεχώνα, για να σηκωθεί γρήγορα από το

κρεβάτι, π.χ. αμύγδαλα κοπανισμένα με ζεστό νερό, γλυκάνισο, κρεατόζουμο κλπ.

σηκωτού ή σκωτού, η, η βοηθός της μαμής που περιποιείται την ετοιμόγεννη γυναίκα.

σημάδι, το, 1) το σημείο, 2) ο οιωνός (καλός-κακός).

σημαδιακό, το, το παιδί με συγγενείς ανωμαλίες, αυτό που γεννιέται με σημάδια.

Σημόγιорга, τα, οι τρεις πρώτες ημέρες του Φεβρουαρίου, του Αγίου Τρύφωνα, της Υπαπαντής και του Αγίου Συμεών, όπου οι έγκυες δεν εργάζονται καθόλου για να μην γεννηθεί σημειωμένο το παιδί.

σιδερένια, η, η λεχώνα που την τρίτη ή ένατη ημέρα μετά τον τοκετό πατάει ξυπόλυτη σιδερένιο υνί αρότρου, για να είναι σιδερένια.

σιδεροκέφαλα, τα, τα προικιά της άκληρης.

σιδεροκέφαλη, η, μόλις σηκωθεί η λεχώνα από το κρεβάτι, την 3η ή 9η ημέρα, πατάει με γυμνό πόδι ένα σιδερένιο υνί και όλοι μαζί με τη μαμή τής εύχονται «σιδεροκέφαλη», δηλ. να μην ζαλιστεί από την εξάντληση και να είναι απρόσβλητη από επιπλοκές της λοχείας (θρομβοφλεβίτιδα κλπ.). Λέγεται και σιδερένια, για να έχει σιδερένια υγεία. Γενικά η μαμή αποκαλεί σιδεροκέφαλη κάθε λεχώνα που σαράντισε, χωρίς κανένα πρόβλημα ψυχικής ή σωματικής υγείας.

σιδερόλυκος, ο, ο Χάρος που παίρνει γυναίκες στον τοκετό ή τη λοχεία.

σιδερόχορτο, το, μαγικό βοτάνι της μαμής, που έχει τη θαυματουργή ιδιότητα να ανοίγει τη μήτρα στις πρωτάρες επί δυστοκίας. Το αφέψημά του αφαιρεί την αγωνία από τις πρωτάρες και χαλαρώνει τον τράχηλο της μήτρας. Είδος κενταυρίου, ίσως ο κένταυρος ο κύανος.

σιλιγούδια, τα, η αμυγδαλίτις, γενικά οι αμυγδαλές.

σιναμική, η, έγχυμα φύλλων σέννης για καθαρισμό των εγκύων.

σινάπι, το, φυτό του οποίου οι σπόροι αφού κοπανιστούν διαβρέχονται και τοποθετούνται στο μέρος του σώματος που πάσχει από ψύξη. Λέγεται και σιναπόσπορος, η δε πράξη σινάπισμα.

σισαμόμελη, η, σισάμι με μέλι, που προσφέρεται στους γάμους για γονιμικό και για ταχεία σύλληψη.

σισαμόμελο, το, το μείγμα σισαμιού και μελιού, απαραίτητο συμπλήρωμα στο φαγητό της στείρας για να συλλάβει παιδί. Το φτιάχνει η μαμή και της το προσφέρει κάθε Σάββατο με την ευχή: «Καλά πιασίματα», «Καλές σύλληψεις», «Σαν το σισαμόμελο να πιάσεις».

σκαμνί της μαμής, το, το κάθισμα επάνω στο οποίο κάθεται η γυναίκα και γεννάει, το σελ(λί) ή σκάμνα.

σκαφιδιάζω, τοποθετώ το νήπιο στην κούνια (στο σκαφίδι).

σκαφιοπάνι, το, το σπάργανο όταν το βρέφος είναι ακόμη στην κούνια-σκάφη.

σκέπη, η, το άμνυον, η αμνιακή μεμβράνη, η προσωπίδα ή τσίπα που σκεπάζει το πρόσωπο του εμβρύου.

σκεύη της μαμής, τα, τα εργαλεία της μαμής (αφουγκραστήρι, κουτάλες, αρμεχτήρια κλπ.).

σκίρτημα, το, το πρώτο σκίρτημα του εμβρύου στη μήτρα. Με συμβουλή της μαμής η έγκυος φροντίζει την ημέρα εκείνη να βλέπει όμορφα πράγματα, όπως την εικόνα της Παναγίας και του Χριστού, για να γίνει όμορφο και το παιδί.

σκλάβωμα, το, το τάξιμο της μάνας να υπηρετήσει στη Χάρη της Παναγίας, σε αίσιο πέρας του τοκετού επί δυστοκίας: «*Ας ξελευτερωθώ με το καλό, Παναγία μου, κι ας γίνω σκλαβάκι σου*».

σκολάδα, η, η άτεκνη γυναίκα, η στείρα.

σκόρδο, το, το μονοσκέλιδο σκόρδο είναι αντιβασκάνιο για τη λεχώνα και το παιδί.

Σκορδούλα, η, επικίνδυνος δαίμονας που πνίγει τη λεχώνα, προσωποποίηση της

οξείας πνευμονικής εμβολής. Για θεραπεία της θρομβοφλεβίτιδας της λεχώνας έδιναν ως θρομβολυτικό πολύ σκόρδο, με αποτέλεσμα ενίοτε τη μετακίνηση του θρόμβου στους πνεύμονες.

σκορπιδόχορτο, το, φυτό που το αφέψημά του το χρησιμοποιεί η μαμή για να θεραπεύσει τη μαστίτιδα της λεχώνας, για να μη χάσει το γάλα της: «σκορπάει το κακό».

σκοτού, η, η λεχώνα μέχρι να σηκωθεί.

σκοτούρα, η, 1) η σκοτοδίνη, 2) η μεγάλη φροντίδα.

σκότωμα, το, το έκτρωμα, η αποβολή, το πεθαμένο έμβρυο.

σκοτόνομαι, αποβάλλω επί εγκύου: «σκοτώθηκε η κακομοίρα».

σκουλάδα, η, η μάνα που επέζησε μετά το θάνατο του παιδιού της κατά τον τοκετό, αλλά έμεινε έκτοτε στείρα.

σκουλούδι, το, το βρέφος μετά το σαραντισμό. Του βάζουν πάνω στο κεφάλι του ίνες λιναριού για να ζήσει, να γεράσει και να βγάλει άσπρα μαλλιά.

σκούλουθρο, το, το λεπποφυές και αδύνατο νεογνό.

σκουσμάρια, τα, οι γοερές κραυγές που εκβάλλει η πρωτάρα κατά τον τοκετό, οι ωδίνες του τοκετού.

σκουτέλα, η, πήλινο πιάτο.

σκουτοπιάστρα, η, η παραμαμή που θα πλύνει τα αίματα της λεχώνας και τα ματωμένα ρούχα, ενώ η μαμή θα φροντίζει το αρτιγέννητο για να ανανήψει.

σκούφια, η, κάλυμμα της κεφαλής του βρέφους με αντιβασκάνια.

σκουφίτσα, η, μικρό απλό καπελάκι που βάζει η μαμή στο νεογνό μετά το πρώτο λούσιμό του.

σκυλομάνα, η, η παιδοκτόνος.

σκύλωμα, το, το αποβαλλόμενο νεκρό έμβρυο.

σμερδάκι, το, το αβάφτιστο νόθο τέκνο από κλεψιγαμία, που το πνίγει η μάνα του.

Πιστεύουν ότι για τιμωρία ο Θεός ρίχνει χαλάζι, για να ξεσκεπάσει την κακούργα μάνα. Επίσης, πιστεύουν ότι την ώρα της Κρίσης το σμερδάκι θα φωνάζει: «Φόνισσα, μάνα, δώσ' μου το φως μου».

σμίξη, η, η συνουσία των νεόνυμφων την πρώτη νύχτα του γάμου.

σμιχτοφρύδης, ο, αυτός που έχει ενωμένα τα φρύδια. Είναι βάσκανος. Η μαμή δεν του επιτρέπει ποτέ να επισκεφθεί λεχώνα, ακόμα και αν είναι συγγενής, γιατί βασκαίνει τη λεχώνα και το παιδί.

σμπαραοπάδι, το, το αρσενικό παιδί, τη γέννηση του οποίου υποδέχονται με πυροβολισμούς. Η χαρά της μαμής είναι μεγάλη, γιατί αμείβεται γενναία από τον πατέρα μετά τους τρεις σμπάρους.

σουβλιά, η, ο οξύς πόνος, 1) οι πρώτες ωδίνες, 2) το πρώτο σύμπτωμα θρομβοφλεβίτιδας στη γάμπα της λεχώνας. Λέγεται και πόνιο.

σουγλάκι, το, η πρώτη τροφή του βρέφους. Συνήθως είναι ρύζι κοπανισμένο.

σούγλης, ο, ένα από τα πρώτα φαγητά της λεχώνας, χυλός από σιτάρι και μέλι, για τη θεραπεία των υστεροπόνων.

σουλιστάρι, το, το βυζανιάρικο νεογνό.

σουμάδα, η, ο ζωμός από βρασμένα πικρά αμύγδαλα με ζάχαρη, ως γαλακταγωγό για τη λεχώνα.

σουσουμί, το, ένα χαρακτηριστικό που κληρονομείται.

σουσουνάρι, το, η κουδουνίστρα του βρέφους.

σούφα, η, πρακτικό μαιευτικό υπόθετο, κατασκευάσματος της μαμής. Η μαμή τοποθετεί μαστίχα μέσα σε βομβύκιο κουκουλιού και το περικαίει με πυρίτιδα. Το χρησιμοποιεί για θεραπεία της στειρότητας.

σούφρα, η, η δυστροφία και ο μαρασμός του βρέφους από αθρεψία.

σουφρίτης, ο, η τοξινίαση του βρέφους, η δυστροφία.

σουφρόχορτο, το, είδος χόρτου με το

οποίο θεραπεύουν τη σούφρα των βρεφών.
σπαθόλαδο, το, το σπαθόχορτο μέσα σε φιάλη με λάδι. Το χρησιμοποιεί η μαμή στη λοχεία για αιμοστατικό.

σπαθονέρι, το, το νερό που έμεινε στο σπίτι μετά το θάνατο της λεχώνας. Η μαμή το χύνει αδειάζοντας όλα τα δοχεία, γιατί πιστεύει ότι σ' αυτό το νερό ξέπλυσε ο Αρχάγγελος Μιχαήλ το σπαθί του.

σπάργανα, τα, τα ζιπουνάκια, βρακάκια, σπαργανίδες, φασκιά, σκούφια κλπ.

σπάργανα του Χριστού, τα, οι τηγανίτες με καρύδια, που φτιάχνει η μάνα την παραμονή των Χριστουγέννων σε ανάμνηση της γέννησης του Χριστού. Κάθε μάνα θα στείλει ένα πιάτο στη μαμή του χωριού, δείχνοντας έτσι την ευγνωμοσύνη της.

σπαργανίδα, η, ο ανοιχτός σάκος που σπαργανώνουν τα βρέφη.

σπαργανίζω, τυλίγω το μωρό με ύφασμα, μεταφορικά=γεννώ παιδί: «*Η Ελένη σπαργανίζω*».

σπαργώθηκε, το γάλα που στάθηκε και έπηξε στους μαστούς της λεχώνας, οι οποίοι έγιναν επώδυνοι. Η μαμή τους θεραπεύει με «επωδές του βυζιού» και βυζόχτενα.

σπαργωμός, ο, η συμφόρηση των μαστών της λεχώνας: «*εσπάργωσε το γάλα στο βυζί της*».

σπασολούρι, το, είδος κηλεπιδέσμου για την κήλη του βρέφους.

σπηλαίτικο, το, το σπηλιωμένο ανάπηρο παιδί με συγγενείς ανωμαλίες, το ανδρειωμένο, αυτό που έχει διασπηματομυελία ή μηνιγγοκήλη. Το σπηλιώνουν και το βαφτίζουν Σπήλιο.

σπιτόβαρη, η, η γέννηση θήλεως τέκνου.

σπιτοβόγγισμα, το, η γέννηση θήλεως τέκνου.

σπιτονοικοκυρά, η, η νοικοκυρά.

σπλάχνο, το, το αγαπημένο παιδί της μάνας. Σπλάχνα=τα παιδιά της ίδιας μάνας.

σπόρος, ο, 1) το σπέρμα του άνδρα, 2) το πρωτότοκο αγόρι.

σπυρί, το, 1) ο δοθιήν, 2) η μικρή φλύκταινα.

Σπυρίδωνας Άγιος, ο, ο προστάτης άγιος της λεχώνας που πάσχει από ξαρμένιασμα (ψύχωση της λοχείας).

σπαθόλαδο, το, το φυτό σπαθόχορτο μέσα σε λάδι, απαραίτητο φάρμακο της μαμής. Το χρησιμοποιεί για αιμοστατικό σε αιμορραγίες της λοχείας.

Σταμάτα, η, όνομα ευχετικό, που δίνει η μάνα στο παιδί για να σταματήσει να γεννά θηλυκά τέκνα.

σταματήρα, η, κόκκινη χάνδρα, ο αιματοστάτης, ο αιματίτης λίθος. Τη δανίζει η μαμή στην έγκυο, η οποία την κρεμά στο λαιμό της προληπτικά, γιατί προστατεύει ή σταματά την αιμορραγία κατά την εγκυμοσύνη. Λέγεται και σταματήρας.

σταματόχορτο, το, ο δίκταμος. Το δίνει η μαμή στις έγκυες για να σταματήσει τη γέννηση θηλυκών τέκνων.

σταυρόγαλα, το, η μαμή παίρνει λίγες σταγόνες γάλα από τους μαστούς της εγκύου και κάνει ένα σταυρό στον τοίχο με το δάχτυλο. Άμα χαθεί ο σταυρός, τότε θα γεννήσει κορίτσι, άμα αφήσει λαδιά, θα γεννήσει αγόρι (πρόγνωση από τη μαμή του γένους του εμβρύου).

σταυροκόπημα, το, το σημείο του σταυρού με το δεξί χέρι, που κάνει η μαμή όταν θα πρωτοεξετάσει την επίτοκο, που σκοπό έχει να τη βοηθήσει ο σταυρός, που είναι όπλο κατά των κακών δαιμόνων, ώστε να εξελιχθεί ομαλά η γέννα.

σταυροπιάστρα, η, ο σταυρός από κατράμι και πετιμέζι που φτιάχνει η μαμή στον τοίχο, πάνω από το κεφάλι της λεχώνας, για να πιάνει τις μύγες και τα διάφορα έντομα ή ζώφια, που θα ενοχλούσαν τυχόν τη λεχώνα.

(Συνέχεια στο επόμενο τεύχος)

Ανοιχτό Ταχυδρομείο Οδηγίες για συγγραφείς

Αγαπητοί Αναγνώστες,

Βρισκόμαστε στην ευχάριστη θέση να σας πληροφορήσουμε ότι ο Σύλλογός μας –Σύλλογος Επιστημόνων Μαιών-Μαιευτών Αθηνών– με την ευκαιρία της επανέκδοσης του περιοδικού του κλάδου μας “ΕΛΕΥΘΩ”, θα θεωρήσει μεγάλη του τιμή να φιλοξενήσει στις στήλες του περιοδικού κάποιο άρθρο ή κάποια εργασία σας.

Ελπίζοντας στην ευγενή ανταπόκρισή σας παραθέτουμε τις παρακάτω μικρές υποδείξεις, ώστε να διευκολυνθεί η έκδοση του περιοδικού.

1. Η έκταση του κειμένου δεν θα πρέπει να ξεπερνά τις 1.000 λέξεις. Κατ' εξαίρεση δεχόμαστε μεγαλύτερα άρθρα, κατόπιν συνεννοήσεως με τη Συντακτική Επιτροπή.
2. Σε περίπτωση που το κείμενο ξεπερνά τις 1.000 λέξεις, καλό θα ήταν να προτάσσεται περίληψη αυτού. Επίσης, απαραίτητο είναι να αναφέρεται και η βιβλιογραφία.
3. Τα άρθρα πρέπει να φθάνουν έγκαιρα στη Συντακτική Επιτροπή του περιοδικού, ώστε να υπάρχει η χρονική άνεση επεξεργασίας τους.

Σας ευχαριστούμε εκ των προτέρων για τη συνεργασία σας

Από τη Σύntαξη του “ΕΛΕΥΘΩ”

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΤΩΝ Σ.Ε.Μ.

Αγαπητοί Συνάδελφοι,

α) Η ετήσια ανανέωση της ταυτότητάς σας, ως μέλη του Συλλόγου, είναι υποχρεωτική και προβλέπεται από τη Νομοθεσία της λειτουργίας του Συλλόγου. Η απόκτηση της ταυτότητας προϋποθέτει την εξόφληση της συνδρομής.

β) Εν όψει υπηρεσιακών ελέγχων της Υγειονομικής Υπηρεσίας της Νομαρχίας, στην οποία ανήκει ο χώρος που εργάζεσθε, θα θέλαμε να είσθε καθ' όλα εντάξει στις υποχρεώσεις σας απέναντι στο Σύλλογο, ώστε να μη βρεθούμε στην ανάγκη να επικαλεσθούμε τα προβλεπόμενα από το Νόμο.

Ελπίζουμε στη συνεργασία σας για το συμφέρον του Κλάδου.

Για το Δ.Σ.

Η Πρόεδρος
ΕΛΕΝΗ ΣΑΜΑΡΙΤΑΚΗ

Η Γραμματέας
ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΔΑΛΙΑΝΗ

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ ΜΑΙΩΝ - ΜΑΙΕΥΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ	
ΑΡ. ΠΑΡΑΔ. 2 115 01 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ: 04 05 691 (FAX)	
ΔΕΛΤΙΟ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ	
Όνοματεπώνυμο:	
Αδ. Μητρώου:	
Αδ. ΔΕΛΤ. Ασι. Ταμ. Ασ:	
Ισχύει μέχρι 31 Ιανουαρίου 199...	
Αθήνα	.....
Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ	Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ
<i>Χ. Χαλδώνη</i>	<i>Ε. Σαμαριτάκη</i>

GREEK MIDWIVES ASSOCIATION	
2, AR. PAPAIA ST., 115 01 ATHENS - GREECE	
TEL: 04 05 691 (FAX)	
MEMBERSHIP CARD	
NAME:	
The card is valid until JANUARY 31st 199...	
Athens	.....
The Secretary General	The President
<i>Χ. Χαλδώνη</i>	<i>Ε. Σαμαριτάκη</i>

Ανακοίνωση Συνεδρίου

I CONGRESO INTERNACIONAL DE PARTO Y NACIMIENTO EN CASA

20, 21 y 22 de Octubre de 2000
Jerez de la Frontera. Cádiz. España

Centro de Congresos de Jerez de la Frontera
Avda. Duque de Abrantes nº 50

Organiza: Asociación "Nacer en Casa"

Secretaría del Congreso: Teléfono y Fax: +34 922 544 259

Internet: www.nacerencasa.org, e-mail: congreso@nacerencasa.org

Δοξασίες για τη μητρότητα

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚΑ ΕΠΟΜΕΝΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

Στα μικρά νησιά μας πιστεύουν ότι όταν το μωρό βάλει τα πόδια του το ένα επάνω στο άλλο, τότε το επόμενο παιδί που θα γεννηθεί θα είναι του ίδιου γένους.

Στη Σύμη μπορούν να διακρίνουν το γένος του επόμενου παιδιού από τη χωρίστρα του βρέφους.

ΔΟΞΑΣΙΕΣ

Τα Σαββατογεννημένα παιδιά είναι «καλορίζικα» και «χορτασμένα», γιατί το Σάββατο το σπίτι είναι πάντα γεμάτο από φαγητό και ψωμί.

ΠΡΙΝ ΤΟ ΣΑΡΑΝΤΙΣΜΑ

Αν δεν σαραντίσει το παιδί, δεν το βγάζουν έξω μετά το ηλιοβασίλεμα, ούτε αφήνουν τη νύχτα έξω τα ρούχα του. Τα

ίδια ισχύουν και για τη μητέρα. Μάλιστα, λένε, ότι «ο λάκκος της λεχούσας είναι ακόμα ανοιχτός». Ούτε αφήνουν τα ρούχα της έξω, γιατί «τα προσκελούν οι ανεράδες». Κάποτε, έμειναν τη νύχτα απλωμένα έξω τα ρούχα μιας λεχώνας και την επόμενη μέρα είδαν σ' αυτά αποτύπωμα ανοιχτής παλάμης με αίμα, που το προξένησαν οι «ανεράδες» (Ρόδος).

Από τη γέννηση του παιδιού μέχρι τις 40 μέρες, ονομάζουν τη λεχώνα «ασαράντιστη» και δεν επιτρέπεται ούτε να πάει σε επίσκεψη, ούτε δέχεται χειραφίες, ούτε γράφει γράμματα. Σε διαφορετική περίπτωση –κι αν τύχει κάποια αναποδία στο σπιτικό της– την καθιστούν υπεύθυνη. Επίσης, αν δεν σαραντίσει, δεν περνά από ποταμό, γιατί υπάρχει φόβος να πάθει αιμορραγία.

*Επιτέλους, μπορείτε να χαϊδέψετε το τρυφερό δερματάκι του μωρού σας.
Πώς όμως θα το προστατεύσετε;*

4 σημαντικές ερωτήσεις

1. Πώς θα μπορούσα να προστατεύσω το δέρμα του νεογέννητου μωρού μου;
Το δέρμα των νεογέννητων είναι πολύ ευαίσθητο, γι' αυτό πρέπει να το διατηρείτε όσο πιο στεγνό μπορείτε.

2. Γιατί είναι τόσο σημαντικό να διατηρώ το δέρμα του μωρού μου στεγνό;
Το υγιές δέρμα ξεκινά από το στεγνό δέρμα. Δερματολογικές έρευνες έδειξαν πως μια στεγνή πάνα που κρατάει τα ούρα μακριά από το δέρμα του μωρού, βοηθά στην πρόληψη συγκαυμάτων και ερεθισμών.

3. Τι πρέπει να προσέξω σε μια πάνα ώστε να προστατεύσω καλύτερα το δερματάκι του μωρού μου;
Χρειάζεστε τη στεγνότερη πάνα ώστε να εμποδίζει την υγρασία να φτάνει στο δερματάκι του μωρού σας, ακόμα και στις περιπτώσεις που ασκείται πίεση πάνω σ' αυτήν.

4. Ποια πάνα να επιλέξω για το μωρό μου;

Pampers! Δεν υπάρχει στεγνότερη πάνα. Γιατί εκτός από το Extra Unsix προστατευτικό της κάλυμμα, περιέχει έναν υπερ-απορροφητικό πυρήνα που αιχμαλωτίζει πραγματικά την υγρασία. Και είναι η μόνη πάνα που διαθέτει μια απαλή, τρυφερή λωσίων που δρα σαν αόρατο προστατευτικό στρώμα στο δερματάκι του μωρού σας. Επίσης, διαθέτει απαλή εξωτερική επένδυση που «αναπνέει» αφήνοντας τον αέρα να φτάνει στο δέρμα. Με λίγα λόγια, δεν υπάρχει καλύτερη πάνα που να βοηθάει το δέρμα του μωρού σας να διατηρείται υγιές!

Επόμενη καλύτερη πάνα

Pampers

Χρησιμοποιώντας ένα γυάλινο μπολ, δείτε τι συμβαίνει αν ασκήσετε πίεση (ανάλογη με το βάρος ενός μωρού) σε μια πάνα. Με άλλες πάνες, τα ούρα επιστρέφουν στην επιφάνεια. Με τα Pampers η υγρασία δεν επιστρέφει σχεδόν καθόλου.

Μια απλή απάντηση.

Pampers Newborn. Η πιο στεγνή πάνα που γνωρίσατε ποτέ. Για πιο στεγνά, πιο χαρούμενα μωρά.

ΠΟΙΟΣ ΕΙΠΕ ΟΤΙ ΤΑ
ΝΕΟΓΕΝΝΗΤΑ ΕΙΝΑΙ ΜΟΝΟ
...ΜΑΜ ΚΑΙ ΝΑΝΙ;

Από τη στιγμή της γέννησής του, το μωρό σας δεν είναι μόνο ένα πλάσματάκι που έχει ανάγκη τη φροντίδα σας, αλλά ένα άτομο με ικανότητες και θέληση για μάθηση. Από τους πρώτους κιόλας μήνες, αναπτύσσει πάνω από 1000 τρισεκατομμύρια συνάψεις, συνδέσεις δηλαδή των εγκεφαλικών του κυττάρων. Και κάθε φορά που παίζετε μαζί του, μιλάτε μαζί του, του κάνετε «φατσούλες» ή του δείχνετε πράγματα, τις ενισχύετε. Με τον τρόπο αυτό, βοηθάτε το μωρό σας να αναπτυχθεί σωστά και να ξεκινήσει δυναμικά τη ζωή του.*

Το ίδιο κι εμείς.

* "How Babies Think" των Alison Gopnik, Andrew Meltzoff, Patricia Kuhl
Ιανουάριος 2000

Η χαρά της περιπέτειας αρχίζει με

Pampers